

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΤΜΗΜΑ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ»

Αμοιβαία στερεότυπα κρεατοφάγων και vegans: Ο ρόλος των γνωστικών,
ιδεολογικών και ταυτοτικών παραγόντων στην διαμόρφωσή τους.

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Ευθυμία Παληγιάννη

ΑΜ: 0619Μ012

Αθήνα, 2020 - 2021

Τριμελής επιτροπή

Αλεξάνδρα Χαντζή, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπουσα)

Γεράσιμος Προδρομίτης, Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Ξένια Χρυσόχου, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Ευθυμία Παληγιάννη, 2021

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος

Απαγορεύεται η αντιγραφή, η αποθήκευση και διανομή της παρούσας πτυχιακής εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναγράφεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της πτυχιακής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της πτυχιακής εργασίας από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμεων του συγγραφέα.

Ευχαριστίες

Απευθύνω τις ευχαριστίες μου για την εκπόνηση και τη συγγραφή της διπλωματικής μου εργασίας τόσο στην επόπτριά μου, κ. Χαντζή Αλεξάνδρα όσο και στους καθηγητές του ΠΜΣ «Κοινωνική Ψυχολογία των Συγκρούσεων», κ. Προδρομίτη Γεράσιμο και κ. Χρυσόχου Ξένια που ήταν συνοδοιπόροι μου σε αυτό το ταξίδι μας στον κόσμο της Κοινωνικής Ψυχολογίας και Έρευνας. Μια οπτική της κοινωνικής πραγματικότητας από κοινωνική σκοπιά, εν έτει 2021, είναι εξέχουσας σημασίας. Η επιστημονική συνεισφορά στον τομέα της Έρευνας από την πλευρά μας, την πλευρά των επαγγελματιών αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι για τη βελτίωση, προαγωγή και καλύτερη εφαρμογή της Επιστήμης της Ψυχολογίας. Τέλος, απευθύνω τις ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου και το σύντροφό μου που με στηρίζουν και με συντροφεύουν διαρκώς.

Πίνακας περιεχομένων

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ABSTRACT	8
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
Στερεότυπα.....	12
Ενδοομαδική ταύτιση.....	15
Γνωστικές παράμετροι	16
Ιδεολογικές παράμετροι	17
Κοινωνικό φύλο και κατανάλωση κρέατος	19
Απειλή από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής	21
Πεποιθήσεις Υπεροχής (των ανθρώπων έναντι των ζώων).....	22
Σκοπός της παρούσας έρευνας.....	22
ΜΕΘΟΔΟΣ	25
Συμμετέχοντες.....	25
Διαδικασία.....	25
Μετρήσεις	26
Αποτελέσματα	30
ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	47
ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΕΚΤΑΣΕΙΣ	54
ΠΗΓΕΣ –ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	57
Ελληνόγλωσση	57
Ξενόγλωσση	57
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	67

Γραφήματα

Γράφημα 1. Προτεινόμενο θεωρητικό Μοντέλο για το Στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans	41
Γράφημα 2. Μοντέλο Ανάλυσης Διαδρομών για την εξαγωγή του Στερεοτύπου των κρεατοφάγων για τους vegans	43
Γράφημα 3. Προτεινόμενο θεωρητικό Μοντέλο για το Στερεότυπο των vegans για τους κρεατοφάγους	44
Γράφημα 4. Μοντέλο Ανάλυσης Διαδρομών για την εξαγωγή του Στερεοτύπου των vegans για τους κρεατοφάγους	46

Περίληψη

Η κατανάλωση κρέατος αποτελεί την κυρίαρχη κοινωνική νόρμα. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, νέες διατροφικές ομάδες, όπως οι vegeterians, οι ovo – lacto – vegeterians, οι pesceterians και οι vegans, έχουν αναδυθεί, «διαταράσσοντας» τον κυρίαρχο -ως τώρα- κανόνα της κατανάλωσης κρέατος. Η κατανάλωση κρέατος, πέρα από την συμπεριφορά που αφορά τη διατροφή, παρουσιάζει υψηλή συνάφεια με συγκεκριμένους ιδεολογικούς παράγοντες και ως εκ τούτου, συμπεριφορές. Οι νέες διατροφικές ομάδες φαίνεται να έχουν διαφορετικό ιδεολογικό προσανατολισμό, γεγονός που γεννά συγκρούσεις μεταξύ των κρεατοφάγων και των νέων αυτών ομάδων.

Στην εν λόγω έρευνα, θα εστιάσουμε την προσοχή μας στους κρεατοφάγους και την ομάδα που παρουσιάζει τις μεγαλύτερες διαφορές με αυτούς, τους vegans. Η βιβλιογραφική έρευνα και ανασκόπηση, στον τομέα της Κοινωνικής Ψυχολογίας, είναι ελλιπής σχετικά με το ζήτημα της αλληλεπίδρασης των κρεατοφάγων και των vegans και των πιθανών διαφορών μεταξύ των δύο ομάδων. Η προβαλλόμενη εικόνα των διαφορετικών διατροφικών ομάδων από τα Μέσα Ενημέρωσης παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση της αναπαραστάσεων και των στερεοτύπων για αυτές.

Η παρούσα έρευνα μελέτησε την ομάδα των κρεατοφάγων και των vegans στον ελλαδικό χώρο από τον Απρίλιο μέχρι τον Ιούλιο του 2020, εν μέσω της πρώτης υποχρεωτικής καραντίνας λόγω του ιού SARS – CoV – 2. Πραγματοποιήθηκε μέσω ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων αυτοαναφοράς κατόπιν αναρτήσεων στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας. Συμμετείχαν 239 άτομα (137 κρεατοφάγοι, 102 vegans). Ερευνήθηκε το στερεότυπο των κρεατοφάγων για την εξωομάδα των vegans και το αντίστροφο· και ο ρόλος των γνωστικών (Ανάγκη για Νόηση, Ανάγκη για Περαιώση), ιδεολογικών (Δεξιόστροφος Αυταρχισμός, Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας) και ταυτοτικών παραγόντων στη διαμόρφωσή τους. Εξετάστηκαν δύο μοντέλα δομικών εξισώσεων (Structural Equation Models - SEM) με τη βοήθεια του λογισμικού AMOS για τη διαμόρφωση του στερεοτύπου της μιας ομάδας προς την άλλη.

Τα αποτελέσματα έδειξαν πως (α) το στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans ήταν ζηλόφθονο με επικρατέστερο συναίσθημα το θαυμασμό και

επικρατέστερη συμπεριφορική πρόθεση την παθητική διευκόλυνση (β) το στερεότυπο των vegans για τους κρεατοφάγους ήταν εν μέρει περιφρονητικό· το επικρατέστερο συναίσθημα για τους κρεατοφάγους ήταν η περιφρόνηση και η επικρατέστερη συμπεριφορική πρόθεση η ενεργή διευκόλυνση (γ) οι vegans παρουσιάζουν μεγαλύτερη ενδοομαδική ταύτιση συγκριτικά με τους κρεατοφάγους (δ) οι κρεατοφάγοι σκοράρουν υψηλότερα στις γνωστικές (Ανάγκη για Νόηση, Ανάγκη για Περαιώση) και ιδεολογικές παραμέτρους (Δεξιόστροφος Αυταρχισμός, Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας) σε σχέση με τους vegans (ε) οι κρεατοφάγοι εμφανίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό Πεποιθήσεις Υπεροχής των ανθρώπων έναντι των ζώων συγκριτικά με τους vegans (στ) το Μοντέλο SEM αναφορικά με το στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans έδειξε πως, συνολικά, την ισχυρότερη επίδραση, στις διαστάσεις της Θερμότητας και της Ικανότητας, ασκεί ο παράγοντας της Απειλής από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής, ακολουθεί ο παράγοντας του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας, οι Πεποιθήσεις Υπεροχής, η Ανάγκη για Περαιώση, η Ενδοομαδική Ταύτιση και η Ανάγκη για Νόηση (ζ) το Μοντέλο SEM, αναφορικά με το στερεότυπο των vegans για τους κρεατοφάγους, έδειξε πως την ισχυρότερη επίδραση, στις δύο διαστάσεις της Θερμότητας και της Ικανότητας, ασκεί ο Δεξιόστροφος Αυταρχισμός, στη συνέχεια η Ενδοομαδική Ταύτιση, η Ανάγκη για Νόηση, η Ανάγκη για Περαιώση και τέλος, ο Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας.

Συνολικά, η έρευνα δύναται να προσφέρει στην «χαρτογράφηση» των διαφορών μεταξύ των δύο διατροφικών ομάδων, να διαφωτίσει τους παράγοντες που συνεισφέρουν στην μεταξύ τους σύγκρουση και να προσφέρει δυνητικά στην άρση των στερεοτύπων και την επίλυση των συγκρούσεων. Τέλος, οι περιορισμοί της εν λόγω έρευνας δύνανται να αποτελέσουν έναυσμα για μελλοντικές έρευνες που θα εμπλουτίσουν τον τομέα της επιστημονικής έρευνας και βιβλιογραφικής ανασκόπησης επί του θέματος.

Λέξεις – κλειδιά: κρεατοφαγία, βιγκανισμός, στερεότυπα, ενδοομαδική ταύτιση

Abstract

Meat consumption is the predominant social norm. In recent years, however, new dietary groups, such as vegetarians, ovo – lacto – vegetarians, pescetarians and vegans have emerged, disrupting the meat – eating rule. Meat consumption, in addition to dietary behavior, is highly relevant to specific ideological factors and therefore behaviors. The new dietary groups seem to have a different ideological orientation, which creates conflicts between omnivores and these new groups. This research focuses on omnivores and the dietary group of vegans. The literature research and review, in the field of Social Psychology, is inadequate on the issue of the interaction of omnivores and vegans and the possible differences between the two groups. The image of different dietary groups by the Media plays a key role in shaping representations and stereotypes about them.

The present research studied the group of omnivores and vegans in Greece from April to July 2020, in the middle of the first quarantine due to the SARS – CoV – 2. Data was collected through electronic self – report questionnaires after posting on Social Media using the snowball method. 239 people participated (137 omnivores, 102 vegans). The stereotype of omnivores for the vegans and vice versa was investigated. Two Structural Equation Models (SEM) were examined with the help of AMOS software to shape the stereotype of one group toward the other.

The results showed that: a) the stereotype of omnivores for vegans was envious with a predominant feeling of admiration and a predominant behavioral intention of passive facilitation b) the stereotype of vegans toward omnivores was partially contemptuous· the predominant feeling was contempt and the predominant behavioral intention was active facilitation c) vegans showed greater intergroup identification compared to omnivores d) omnivores scored higher in cognitive parameters (Need for Cognition, Need for Closure) compared to vegans e) omnivores show a greater degree of Supremacy Beliefs of humans towards animals compared to vegans f) The SEM Model regarding the stereotype of omnivores for vegans showed that, overall, the greater effect, in the dimensions of Warmth and Competence, had Vegetarianism Threat, followed Social Dominance Orientation, Supremacy Beliefs, Need for Closure, Intergroup Identification and Need for Cognition g) The SEM Model regarding the stereotype of vegans for omnivores showed that, overall, the greater effect, in the

dimensions of Warmth and Competence, had Right -Wing Authoritarianism, followed Intergroup Identification, Need for Cognition, Need for Closure and finally, Social Dominance Orientation.

Overall, this research may help “map” the differences between the two dietary groups, shed light on the factors that may contribute to their conflict, and potentially contribute to change stereotypes and resolve conflicts. Finally, the limitations of this research may be a trigger for future research that will enrich the field of scientific research and literature review on the subject.

Keywords: meat consumption, veganism, stereotypes, intergroup identification

Εισαγωγή

Η κατανάλωση κρέατος αποτελεί, ως σήμερα, τη κυρίαρχη κοινωνική και πολιτισμική νόρμα. Η πλειοψηφία των ανθρώπων, σε παγκόσμια κλίμακα, έχουν ενταγμένη στη διατροφή τους την κατανάλωση κρέατος και τα παράγωγα αυτού. Η συμπεριφορά αυτή ανάγεται εκατομμύρια χρόνια πίσω. Στις προϊστορικές κοινωνίες, το κυνήγι κρέατος ήταν πρωταρχικής σημασίας για την επιβίωση του ανθρώπου. Συνήθως, οι άνδρες ήταν οι καθ' ύλην αρμόδιοι για αυτό, ενώ οι γυναίκες ήταν εκείνες που αναλάμβαναν το μαγείρεμά του και την ανατροφή των παιδιών. Επομένως, πέρα από τη διατροφική αξία του, το κρέας φαίνεται να εμπεριέχει και κοινωνικούς συμβολισμούς, όπως η επιβολή του ανθρώπου – και δη του άντρα - πάνω στη φύση, ο κοινωνικός ρόλος του άνδρα στις προϊστορικές κοινωνίες, που αφορά την εύρεση φαγητού και ως εκ τούτου, η επιβεβαίωση της ανδρικής δύναμης και κυριαρχίας.

Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια, η κυρίαρχη κοινωνική νόρμα φαίνεται να κλονίζεται μετά την εμφάνιση νέων διατροφικών ομάδων όπως οι vegeterians, οι pesceterians, οι ovo – lacto – vegeterians και οι vegans, οι οποίες έρχονται να υποστηρίξουν μια νέα ιδεολογία στην κοινωνική σκηνή. Πιο συγκεκριμένα, “vegetarians” αποκαλούνται οι άνθρωποι, οι οποίοι καταναλώνουν ζωικά παράγωγα αλλά έχουν αποκλείσει από το καθημερινό διαιτολόγιό τους το κρέας και το ψάρι. “Vegans” ονομάζονται τα άτομα, τα οποία έχουν αποκλείσει από τη διατροφή τους το κρέας, το ψάρι και τα παράγωγα αυτών από τη καθημερινή τους διατροφή. Η συμπεριφορά αυτή, ωστόσο, επεκτείνεται και σε κοινωνικό επίπεδο με την άρνηση της εκμετάλλευσης των ζώων, τόσο αναφορικά με την κατανάλωσή τους όσο και με την δοκιμή προϊόντων πάνω τους. Επιπλέον, αρκετοί από αυτούς τάσσονται υπέρ της περιβαλλοντικής προστασίας και κατά της ανεξέλεγκτης καταναλωτικής τάσης που κατακλύζει το Δυτικό κόσμο. Επομένως, δεδομένου ότι οι ομάδες των vegeterians και vegans έχουν αυξηθεί ραγδαία, αριθμητικά τα τελευταία χρόνια, με αποτέλεσμα να είναι και περισσότερο ευκρινείς στο κοινωνικό σύνολο και δεδομένης της διαφορετικής ιδεολογίας που πρεσβεύουν, η οποία συγκρούεται με την κυρίαρχη κοινωνική νόρμα, οι συγκρούσεις με την ομάδα των κρεατοφάγων μοιάζουν να είναι όλο και συχνότερες.

Αναφορικά με τους vegans, πρόκειται για μια μειονοτική ομάδα, η οποία κερδίζει όλο και περισσότερους θιασώτες τα τελευταία χρόνια. Είναι από όλες τις διατροφικές ομάδες, η πιο «αποκλίνουσα» από την κυρίαρχη νόρμα, την κρεατοφαγία,

καθώς είναι ελάχιστα τα κοινά σημεία των δύο τρόπων ζωής. Επομένως, οι συγκρούσεις μεταξύ των ιδίων και των κρεατοφάγων που αντιπροσωπεύουν την πλειοψηφία και ως εκ τούτου, την κυρίαρχη κοινωνική νόρμα, γίνονται όλο και εντονότερες. Είναι ενδιαφέρον το γεγονός ότι ενώ τα vegan άτομα τάσσονται υπέρ της προστασίας των ζώων και του περιβάλλοντος και προκαλούν μικρή βλάβη σε αυτά, είναι αποδέκτες έντονης «προκατάληψης» από το κοινωνικό σύνολο. Επομένως, κάποια στοιχεία πυροδοτούν αυτή την έντονη εναντίωση από πλευράς των κρεατοφάγων.

Ένας από τους κυρίαρχους λόγους στροφής στον vegan τρόπο ζωής είναι η πεποίθηση της ισότητας με το ζωικό βασίλειο. Οι vegans, δηλαδή, υποστηρίζουν την ισότητα του ανθρώπινου είδους με το ζωικό βασίλειο και επομένως, αρνούνται την εκμετάλλευση και κατανάλωση του. Μπορεί να θεωρηθεί, μάλιστα, ως μια οπτική αντισπισιστικής πρακτικής. Ωστόσο, σε μια κοινωνική πραγματικότητα, στην οποία η κατανάλωση κρέατος θεωρείται η κυρίαρχη νόρμα, ο βιγκανισμός παρουσιάζεται συχνά, στα Μέσα Ενημέρωσης, ως μια νεοφερμένη τάση ή ασκητισμός ή μια πρακτική που μοιάζει δύσκολο να διατηρηθεί στο χρόνο. Στις αναπαραστάσεις αυτές του βιγκανισμού σημαντικό και εξέχοντα ρόλο διαδραματίζουν τα Μέσα Ενημέρωσης και Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, τα οποία τείνουν να χλευάζουν και να γελοιοποιούν έμμεσα ή και άμεσα τέτοιου είδους διατροφικές επιλογές (Cole & Morgan, 2011). Με αυτόν τον τρόπο όχι μόνο ενισχύουν αλλά και αναπαράγουν τις προκαταλήψεις και τα στερεότυπα προς τους vegans, εντείνουν τις διαφορές με τους κρεατοφάγους και κατ' επέκταση, εμποδίζουν την αλληλεπίδραση και το γόνιμο διάλογο των δύο ομάδων με σκοπό τη μείωση της προκατάληψης μεταξύ τους. Είναι αξιοσημείωτο πως η πλειοψηφία του κοινού είναι κρεατοφάγοι, επομένως, μια «ρήξη» με την κοινωνική νόρμα δεν θα ήταν «αποδεκτή» στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας και τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης.

Η Κοινωνική Ψυχολογία, πέρα από την ανθρωποκεντρική προσέγγιση ως τώρα, δηλαδή την επικέντρωση στις ανθρώπινες σχέσεις, μπορεί να συμβάλλει στην κατανόηση φαινομένων που αφορούν τον κόσμο ανθρώπων και ζώων (Dhont et al., 2019). Οι σχέσεις μεταξύ των δύο ομάδων μοιάζουν ιδιαίτερα συγκρουσιακές, μια σύγκρουση που διαρκώς κλιμακώνεται. Επομένως, θα είχε ιδιαίτερο ενδιαφέρον η διερεύνηση της κοινωνικής αντίληψης των κρεατοφάγων για τους vegans και το αντίστροφο. Πρόκειται για ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον ερώτημα, το οποίο μπορεί να

διαφωτίσει την αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο αυτών ομάδων. Η διερεύνηση της στερεοτυποποίησης των δύο ομάδων μοιάζει εξέχουσας σημασίας, δεδομένου ότι μπορεί να προσφέρει περισσότερες πληροφορίες για την κλιμακούμενη σε ένταση σύγκρουσή τους αλλά και τρόπους παρέμβασης με σκοπό την αποκλιμάκωση αυτής. Επιπλέον, δεδομένης της διαφορετικής φιλοσοφίας των δύο ομάδων, είναι άκρως ενδιαφέρουσα η διερεύνηση πιθανών διαφορών τους σε γνωστικές και ιδεολογικές παραμέτρους, καθώς και ο βαθμός της ενδοομαδικής τους ταύτισης. Όλα αυτά τα στοιχεία μπορούν να διαφωτίσουν τις μεταξύ τους σχέσεις και να προτείνουν δυνητικές παρεμβάσεις για τη μείωση της προκατάληψης και κατ' επέκταση της σύγκρουσης των δύο ομάδων.

Η επιστημονική έρευνα και βιβλιογραφία φαίνεται, τα τελευταία χρόνια, να ερευνά όλο και περισσότερο διαστάσεις αυτού του φαινομένου. Έναυσμα για την συγκεκριμένη έρευνα αποτέλεσε η διαρκώς κλιμακούμενη σύγκρουση κρεατοφάγων και vegans στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης και Μέσα Ενημέρωσης, η έντονη προσπάθεια των vegeterians και των vegans να πείσουν την πλειοψηφία, μέσω ακραίων ή σιωπηλών διαμαρτυριών σε παγκόσμιο επίπεδο, για την επίδραση που έχουν οι επιλογές τους αλλά και η όλο αυξανόμενη προβολή τους από τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης, όπως το Facebook και το Instagram.

Στερεότυπα

Είναι επιστημονικά τεκμηριωμένο πως κάθε άτομο αντιμετωπίζεται διαφορετικά ανάλογα με την κατηγοριακή υπαγωγή του, δηλαδή, την ομάδα στην οποία ανήκει. Σύμφωνα με τη Θεωρία της Κοινωνικής Ταυτότητας (Tajfel & Turner, 1979), κάθε κατηγοριακή υπαγωγή συνεπάγεται και ένα πλήθος εκδηλώσεων ή αποκρίσεων όπως: η ενδοομαδική εύνοια, η ενδοομαδική αλληλεγγύη και συνοχή καθώς και η διομαδική διαφοροποίηση. Φυσικά, κάθε άτομο ανήκει σε περισσότερες από μια ομάδες, επομένως, οι κοινωνικές ταυτότητες που διαθέτει είναι αντίστοιχες των ομάδων που ανήκει.

Η κοινωνική αντίληψη για μια εξωομάδα, σύμφωνα με το **Μοντέλο Περιεχομένου των Στερεοτύπων** (Fiske et al., 2002) είναι απόρροια δύο διαστάσεων: του status και του προσλαμβανόμενου ανταγωνισμού. Οι έννοιες αυτές προβλέπουν αντίστοιχα τις δύο θεμελιώδεις διαστάσεις της κοινωνικής αντίληψης, την

προσλαμβανόμενη ικανότητα (competence) και την θερμότητα (warmth). Έτσι, σύμφωνα με την προσλαμβανόμενη θερμότητα και ικανότητα, διαμορφώνονται, από τους δυνατούς τους συνδυασμούς, οι τέσσερις τύποι στερεοτύπων για τις κοινωνικές ομάδες. Για παράδειγμα, όταν μια ομάδα θεωρείται θερμή και ικανή, το περιεχόμενο του στερεοτύπου είναι αμιγώς θετικό και προκαλεί θετικά **συναισθήματα**, δηλαδή θαυμασμό και περηφάνεια και αντίστοιχα θετικές **συμπεριφορικές προθέσεις**, δηλαδή ενεργή ή παθητική διευκόλυνση. Αντιθέτως, όταν μια ομάδα προσλαμβάνεται ως ψυχρή (μη θερμή) και μη ικανή, το περιεχόμενο του στερεοτύπου είναι αμιγώς αρνητικό και προκαλεί, αντίστοιχα, αρνητικά συναισθήματα, δηλαδή περιφρόνηση και αηδία και αντίστοιχα αρνητικές συμπεριφορικές προθέσεις, δηλαδή ενεργή και παθητική βλάβη. Σε αυτήν την περίπτωση, πρόκειται για το περιφρονητικό στερεότυπο.

Υπάρχει η περίπτωση οι δύο διαστάσεις κοινωνικής αντίληψης να μην είναι και οι δύο θετικές ή αρνητικές. Έτσι, το στερεότυπο που δημιουργείται είναι μικτό, δηλαδή, αμφίθυμο. Στην περίπτωση που μια ομάδα κρίνεται ως θερμή αλλά μη ικανή, το περιεχόμενο του στερεοτύπου είναι μικτό ή αμφίθυμο και προκαλεί μικτά συναισθήματα, οίκτο και συμπάθεια και αμφίθυμες συμπεριφορικές προθέσεις, ενεργή διευκόλυνση ή παθητική βλάβη. Το στερεότυπο που διαμορφώνεται, σε αυτήν την περίπτωση είναι το πατερναλιστικό. Τέλος, στην περίπτωση που μια ομάδα κρίνεται ως ψυχρή αλλά ικανή, το περιεχόμενο του στερεοτύπου είναι επίσης μικτό και αμφίθυμο. Τα συναισθήματα που προκαλούνται είναι φθόνος και ζήλια ενώ εξίσου αμφίθυμες είναι και οι συμπεριφορικές προθέσεις, παθητική διευκόλυνση ή ενεργή βλάβη. Το στερεότυπο που διαμορφώνεται, σε αυτήν την περίπτωση, είναι το ζηλόφθονο.

Αναφορικά με τις υπό μελέτη ομάδες, δηλαδή την ομάδα των κρεατοφάγων και των vegans, η βιβλιογραφική ανασκόπηση προσφέρει υλικό αποκλειστικά σχετικά με το στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans. Το αντίστροφο δεν φαίνεται να έχει μελετηθεί ως τώρα. Έρευνες (Judge & Wilson, 2018; MacInnis & Hodson, 2017) αναφορικά με τα στερεότυπα των κρεατοφάγων για τους vegans, έδειξαν πως οι κρεατοφάγοι αξιολογούν αρνητικά τις ομάδες των vegans και των vegeterians συγκριτικά με άλλες διατροφικές ομάδες. Σε έρευνα των MacInnis & Hodson (2017), στην οποία χρησιμοποιήθηκε το Μοντέλο Περιεχομένου των Στερεοτύπων (Fiske et al., 2002) βρέθηκε ότι οι κρεατοφάγοι αξιολόγησαν τους vegans και τους vegeterians

χαμηλότερα ως προς τη θερμότητα σε σχέση με την ικανότητα, καταλήγοντας στο αμφίθυμο ζηλόφθονο στερεότυπο. Επομένως, το εύρημα αυτό προβλέπει τα αντίστοιχα συναισθήματα και τις συμπεριφορικές προθέσεις προς τις ομάδες αυτές. Η προσλαμβανόμενη θερμότητα των vegans από τους κρεατοφάγους φαίνεται να διαμορφώνεται από την αίσθηση συμβολικής απειλής από τους vegeterians & vegans (Dhont & Hodson, 2014; Tian et al., 2019) καθώς και την πεποίθηση των κρεατοφάγων πως οι vegeterians/ vegans θεωρούν τους εαυτούς τους ανώτερους από τους άλλους. Είναι αξιοσημείωτο πως, στις έρευνες αυτές, οι vegeterians αξιολογήθηκαν υψηλότερα από τους vegans αναφορικά με την προσλαμβανόμενη θερμότητα και ικανότητα, υποδεικνύοντας πως όσο μεγαλύτερη είναι η διάσταση από την κυρίαρχη πολιτισμική νόρμα, τόσο μεγαλύτερη είναι η θεώρηση της ομάδας ως απειλητικής και ως εκ τούτου, η αντίστοιχη προκατάληψη.

Σε έρευνα των Tian et al. (2019) σχετικά με το πώς αξιολογούν οι κρεατοφάγοι άλλες διατροφικές ομάδες και αντιστρόφως, βρέθηκε πως οι κρεατοφάγοι έκριναν αρνητικότερα τους vegeterians και τους vegans, όταν οι ίδιοι εκλογίκευαν περισσότερο την κατανάλωση κρέατος μέσω γνωστικών διεργασιών. Η εκλογίκευση της κατανάλωσης κρέατος λειτουργούσε, δηλαδή, ως ρυθμιστικός παράγοντας. Η «εκλογίκευση της κατανάλωσης κρέατος» συνίσταται σε τέσσερις χαρακτηρισμούς αναφορικά με το κρέας: φυσικό, φυσιολογικό, απαραίτητο και ωραίο. Επομένως, οι κρεατοφάγοι εκλογίκευαν σε αντίστοιχο βαθμό την κατανάλωση του κρέατος, ανάλογα με το βαθμό ένταξής του στη διατροφή τους. Πιθανότατα, η υψηλή εκλογίκευση του κρέατος υποδεικνύει την κεντρικότητα του κρέατος στην ταυτότητα του κρεατοφάγου και επομένως, την ταύτιση με την ομάδα του. Έτσι, όσο μεγαλύτερη είναι η εκλογίκευση κατανάλωσης κρέατος, και συνεπακόλουθα η ενδοομαδική ταύτιση, τόσο μεγαλύτερη είναι η προσλαμβανόμενη διάσταση των vegans από την νόρμα και η αρνητική αντιμετώπιση άλλων διατροφικών ομάδων. Αναφορικά με τους vegeterians, η στρατηγική εκλογίκευσης κατανάλωσης κρέατος δεν φάνηκε να ισχύει. Έκριναν, δηλαδή, τους κρεατοφάγους αρνητικά, ανεξάρτητα από τη στρατηγική εκλογίκευσης κατανάλωσης κρέατος. Είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι σκόραραν ιδιαίτερα χαμηλά σχετικά με αυτή. Αναφορικά με το στερεότυπο των vegans για τους κρεατοφάγους, η βιβλιογραφική ανασκόπηση είναι ιδιαίτερα περιορισμένη.

Ενδοομαδική ταύτιση

Το άτομο, ως κατεξοχήν κοινωνικό ον, εντάσσεται διαχρονικά σε ποικίλες κοινωνικές ομάδες. Παραδείγματα κοινωνικών ομάδων αποτελούν οι φιλικές παρέες, οι αθλητικές ομάδες, οι πολιτικές παρατάξεις. Επομένως, η κοινωνική ταυτότητα του ατόμου είναι αποτέλεσμα των κατηγοριακών υπαγωγών του. Σύμφωνα με τους Leach et. al. (2008) η ταύτιση με την ενδοομάδα αποτελείται από δύο κεντρικές έννοιες: πρώτον, την έννοια του αυτοπροσδιορισμού, που περιλαμβάνει την αυτοστερεοτυποποίηση και την ομοιογένεια της ομάδας και δεύτερον, την έννοια της αυτοεπένδυσης, που απαρτίζεται από τις έννοιες της αλληλεγγύης, της ικανοποίησης και της κεντρικότητας. Αναλυτικότερα, η αυτοστερεοτυποποίηση αφορά την θεώρηση του εαυτού ως αντιπροσωπευτικό μέλος μιας ομάδας. Η έννοια της ομοιογένειας της ομάδας, άρρηκτα συνδεδεμένη με την πρώτη έννοια, αφορά τον βαθμό στον οποίο το άτομο αντιλαμβάνεται την ενδοομάδα του ως ομοιογενή. Η ομάδα, δηλαδή, θεωρείται ως μια συνεχής κοινωνική οντότητα που μοιράζεται κοινά στοιχεία. Επομένως, η θεώρηση του εαυτού ως ομοιογενή με την υπόλοιπη ομάδα σημαίνει, ταυτόχρονα, τη σαφή διάκριση του από άλλες εξωομάδες.

Εν συνεχεία, η έννοια της αλληλεγγύης αφορά τη συνεργασία μεταξύ των μελών της ενδοομάδας. Η ικανοποίηση από την ενδοομάδα συνίσταται στη διατήρηση της θετικής εκτίμησης για αυτήν, δηλαδή, στη διατήρηση της ψυχολογικής εξάρτησης του ατόμου από την ενδοομάδα του αλλά και τη συνεργασία του με αυτήν. Πιθανότατα, η ικανοποίηση να είναι ο μηχανισμός αυτός που οδηγεί στην υποβάθμιση των αρνητικών γεγονότων και της αρνητικής απεικόνισης της ομάδας, με σκοπό να διατηρηθεί η θετική εκτίμηση απέναντι στην ενδοομάδα. Τέλος, η έννοια της κεντρικότητας, αφορά το κατά πόσο η ταυτότητα αυτή είναι σημαντική και ευκρινής για το άτομο. Η υψηλή σημαντικότητα και ευκρίνεια της ταυτότητας οδηγεί σε αυξημένη ευαισθησία ως προς τις εξωτερικές απειλές. Ως εκ τούτου, όσοι αισθάνονται καίριο, ως προς την ταυτότητά τους, το «ανήκειν» σε μια ομάδα, πιθανότατα να είναι περισσότερο αφυπνισμένοι απέναντι σε μια εξωτερική απειλή, δηλαδή, κάποια άλλη εξωομάδα.

Όσον αφορά τους vegans, φαίνεται να παρουσιάζουν μεγαλύτερη ενδοομαδική ταύτιση συγκριτικά με άλλες διατροφικές ομάδες, όπως οι vegeterians (Rosenfeld, 2018). Αυτό πιθανότατα να εξηγείται από το γεγονός πως η ομάδα τους, ούσα

διαμετρικά αντίθετη από την κυρίαρχη νόρμα και αποτελώντας μια ενεργή μειονότητα στο κοινωνικό σύνολο, παρουσιάζει μεγαλύτερη ενδοομαδική ταύτιση με σκοπό την προστασία της ομάδας της. Σύμφωνα με το μοντέλο «απόρριψης – ταύτισης», τα μέλη μειονεκτούντων ομάδων, όταν αισθάνονται ότι βιώνονται από τους άλλους ως απειλή, τείνουν να αυξάνουν το αίσθημα της ενδοομαδικής ταύτισης, γεγονός που προσφέρει μια αίσθηση σιγουριάς και ασφάλειας (Kurz et al., 2019). Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η παρουσία ενός vegan σε ένα τραπέζι, όπου δειπνούν κρεατοφάγοι. Η προσλαμβανόμενη απειλή για το vegan άτομο, πιθανότατα, να είναι μεγάλη. Επομένως, αναμένεται να αυξηθεί το αίσθημα της ταύτισης με την ομάδα του με σκοπό την αυτοπροστασία. Όσον αφορά τους κρεατοφάγους και τη σύγκριση των δύο ομάδων αναφορικά με την ενδοομαδική ταύτιση, η επιστημονική έρευνα είναι ιδιαίτερα ελλιπής.

Γνωστικές παράμετροι

Ανάγκη για Περαιώση (Need for Closure). Οι γνωστικές παράμετροι αφορούν τον τρόπο με τον οποίο σκέφτεται κανείς και επεξεργάζεται γνωστικά θέματα. Πρόκειται για ατομικά γνωστικά χαρακτηριστικά και ανάμεσα σε αυτά βρίσκεται η Ανάγκη για Περαιώση (Need for Closure). Αναλυτικότερα, τα άτομα που εμφανίζουν σε υψηλό βαθμό το χαρακτηριστικό της Ανάγκης για Περαιώση τείνουν να προτιμούν την οργάνωση, την τάξη στη ζωή τους και την προβλεψιμότητα, έχουν ανάγκη να παίρνουν γρήγορες αποφάσεις, αισθάνονται άβολα αναφορικά με την αμφιβολία και είναι «κλειστόμυαλοι», δεν επιτρέπουν, δηλαδή, η γνώμη τους να τροποποιηθεί από εναλλακτικές απόψεις (Roets & Van Hiel, 2011). Αφορά τη δυσκολία του ατόμου να δεχθεί και να συμφιλιωθεί με την «αμάθεια» ή την «άγνοια» και έτσι, αναζητά διαρκώς μια απάντηση, γεγονός που λειτουργεί ανακουφιστικά. Αυτή η «τάση» του ατόμου να αναζητά άμεσα απαντήσεις, περιλαμβάνει, αρχικά, την συμπεριφορά του να «αδράξει» (“seize”) μια συμπεριφορά, πεποίθηση ή απάντηση και στη συνέχεια, να την «παγιώσει» (“freezing”). Είναι ενδιαφέρον το εύρημα των Shah et al. (1998) ότι η Ανάγκη για Περαιώση προβλέπει την ενδοομαδική ταύτιση, αλλά και ότι η Ανάγκη για Περαιώση προβλέπει την προκατάληψη προς άλλες κοινωνικές ομάδες (Roets & Van Hiel, 2011). Αναλυτικότερα, όσοι σκοράρουν υψηλά στο χαρακτηριστικό αυτό τείνουν να προσλαμβάνουν τις εξωομάδες ως περισσότερο ομοιογενείς με σκοπό να προβλέψουν ευκολότερα τις συμπεριφορές τους. Με αυτό τον τρόπο, τείνουν να

στερεοτυποποιούν συχνότερα και να προβαίνουν σε προκατειλημμένες συμπεριφορές με σκοπό να προσπελάσουν γρήγορα την αμφιθυμία και την άγνοια.

Ανάγκη για Νόηση (Need for Closure). Η Ανάγκη για Νόηση (Need for Cognition) είναι ένα άλλο ατομικό γνωστικό χαρακτηριστικό, που αναφέρεται στην τάση του ατόμου να εμπλέκεται και να απολαμβάνει σκέψεις που απαιτούν προσπάθεια. Τα άτομα με υψηλή Ανάγκη για Νόηση απολαμβάνουν να εμπλέκονται σε σκέψεις και δύσκολα προβλήματα (Cacioppo & Petty, 1982). Αντίθετα, τα άτομα που έχουν χαμηλή Ανάγκη για Νόηση, τείνουν να εκδηλώνουν μειωμένο ενδιαφέρον για αφηρημένες σκέψεις ή αινιγματικά προβλήματα. Επιπλέον, έχει μελετηθεί η σχέση της Ανάγκης για Νόηση με τα Στερεότυπα, καθώς τα τελευταία αφορούν γρήγορες και άμεσες «ταμπέλες» που δεν απαιτούν πρότερη σκέψη και πληροφορία. Έρευνα των Crawford & Skowronski (1998) έδειξε πως όσοι απολαμβάνουν περισσότερο να εμπλέκονται σε σκέψεις που απαιτούν προσπάθεια, τείνουν να θυμούνται περισσότερο στερεοτυπικά χαρακτηριστικά που αφορούν άτομα και εξωομάδες. Ωστόσο, τα άτομα με αυτό το χαρακτηριστικό (υψηλή Ανάγκη για Νόηση) επηρεάζονται λιγότερο από τα στερεότυπα, όταν κρίνουν μια ομάδα. Έρευνες (Hodson & Esses, 2005; Tam et al., 2008) έχουν επιβεβαιώσει την αρνητική συσχέτιση της Ανάγκης για Νόηση με το Δεξιόστροφο Αυταρχισμό καθώς και την προκατάληψη (Hodson & Esses, 2005).

Η υπάρχουσα βιβλιογραφία φαίνεται να είναι ιδιαίτερα περιορισμένη αναφορικά με τα γνωστικά χαρακτηριστικά τόσο των κρεατοφάγων όσο και των vegans. Επομένως, πρόκειται για ένα άκρως ενδιαφέρον θέμα προς διερεύνηση. Εάν εμφανίζουν, δηλαδή, διαφορετικά γνωστικά χαρακτηριστικά, που είτε τους ώθησαν στην επιλογή της εκάστοτε διατροφικής επιλογής ως τρόπου ζωής, είτε προέκυψαν από τις συμπεριφορές που συνεπάγεται η ένταξη σε κάθε ομάδα, και κυρίως αν συνεισφέρουν στη στερεοτυπική πρόσληψη της εξωομάδας.

Ιδεολογικές παράμετροι

Η επιστημονική έρευνα έχει μελετήσει τον εξηγητικό ρόλο των ιδεολογικών πεποιθήσεων στην επιλογή ενός καθημερινού διαιτολογίου με ή χωρίς την παρουσία κρέατος και παραγώγων αυτού. Ιδιαίτερος λόγος έχει γίνει, βιβλιογραφικά, για την συνεισφορά νομιμοποιητικών ιδεολογιών όπως ο Προσανατολισμός Κοινωνικής

Κυριαρχίας και ο Δεξιόστροφος Αυταρχισμός στην εξήγηση της κατανάλωσης κρέατος και συνεπακόλουθα, της εκμετάλλευσης των ζώων.

Δεξιόστροφος Αυταρχισμός (Right - wing Authoritarianism). Ο Δεξιόστροφος Αυταρχισμός αφορά την πεποίθηση οργάνωσης του κόσμου ως ένα «επικίνδυνο μέρος» και αποτελείται από τρία στοιχεία: την αυταρχική υποταγή, την αυταρχική επιθετικότητα και τη συμμόρφωση. Αυτοί οι οποίοι εμφανίζουν υψηλό Δεξιόστροφο Αυταρχισμό τείνουν να υπομένουν συμπεριφορές με σκοπό να νομιμοποιήσουν την εξουσία, χρησιμοποιούν την τιμωρία για να ελέγξουν τη συμπεριφορά του άλλου και να εγκρίνουν παραδοσιακές κοινωνικές πρακτικές της κοινωνίας. Όλα τα παραπάνω είναι προϊόντα κοινωνικής μάθησης (Altemeyer, 1981).

Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας (Social Dominance Orientation). Ο παράγοντας Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας περιγράφει την πεποίθηση ενός ατόμου ότι ο κόσμος είναι μια «ζούγκλα» όπου υπερισχύει το δίκαιο του ισχυρού, είναι οργανωμένος ιεραρχικά, και πρέπει να παραμείνει έτσι για τη διατήρηση του status quo (Sidanius & Pratto, 1994). Περιγράφει μια διάρθρωση του κοινωνικού κόσμου με τέτοιον τρόπο, έτσι ώστε να δικαιολογούνται και να νομιμοποιούνται πρακτικές διάκρισης προς άλλες κοινωνικές ομάδες. Είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με την κοινωνική ανισότητα, την προκατάληψη, το σεξουαλικό ρατσισμό, το σεξισμό και την εναντίωση σε προγράμματα προαγωγής του περιβάλλοντος (Sidanius & Pratto, 1994).

Πρότερες έρευνες έχουν δείξει (Duckitt & Sibley, 2007; Hodson & Esses, 2005; Judge & Wilson, 2018; MacInnis & Hodson, 2017) πως ο παράγοντας του Δεξιόστροφου Αυταρχισμού και του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας προβλέπουν την προκατάληψη προς τις εξωομάδες που εκλαμβάνονται ως απειλή. Επομένως, όσο μεγαλύτερος ο Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας, τόσο μικρότερη είναι η προθυμία συνεργασίας με άλλες εξωομάδες αλλά και η πίστη ότι η θέση των άλλων ομάδων είναι αυτή που «τους αξίζει» γεγονός που επηρεάζει, αναπόφευκτα, τη συνεργασία με αυτές (Sidanius et al., 1994).

Στον ίδιο άξονα, έρευνες (Dhont et al., 2014; Thomas et al., 2019) έχουν δείξει πως ο παράγοντας του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας είναι προβλεπτικός παράγοντας της προκατάληψης και του σπισισμού, δηλαδή, της προκατειλημμένης στάσης και συμπεριφοράς έναντι όλων των ζωικών ειδών πλην του ανθρώπινου.

Επομένως, η πίστη στην ιεραρχική κοινωνική διάρθρωση και την κοινωνική ανισότητα προβλέπει προκατειλημμένες συμπεριφορές τόσο αναφορικά με τις ανθρώπινες σχέσεις όσο και με τις σχέσεις ανθρώπων και ζώων.

Σε αυτήν την κατεύθυνση, έρευνες (Allen et al., 2000; Allen & Hung, 2003; Dhont & Hodson, 2014) έχουν δείξει πως τα άτομα που παρουσιάζουν υψηλότερα ποσοστά κατανάλωσης κρέατος, φαίνεται να εμφανίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό δεξιόστροφες αντιλήψεις. Το κρέας μετουσιώνει και συμβολίζει την δύναμη και την ανθρώπινη υπεροχή πάνω στη φύση διαχρονικά. Επομένως, η αποδοχή της ιεραρχίας και της ανισότητας προβλέπει θετικά την κατανάλωση κρέατος. Έρευνες (Allen et al., 2000; Bilewicz et al., 2011; Dhont et al., 2019; Dhont & Hodson, 2014; MacInnis & Hodson, 2017) έχουν διαπιστώσει διαφορά των κρεατοφάγων και των vegans ως προς τον παράγοντα του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας. Οι κρεατοφάγοι, δηλαδή, φαίνεται να εμφανίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό το χαρακτηριστικό αυτό συγκριτικά με τους vegans. Είναι σημαντικό να σημειωθεί πως οι άνδρες κρεατοφάγοι φαίνεται να εμφανίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό Δεξιόστροφο Αυταρχισμό και Προσανατολισμό Κοινωνικής Κυριαρχίας συγκριτικά με τις γυναίκες κρεατοφάγους (Judge & Wilson, 2018; Milfont et al., 2013; Pratto et al., 1994).

Επομένως, αυτοί οι οποίοι καταναλώνουν κρέας, δηλαδή, οι κρεατοφάγοι – και δη οι άνδρες- είναι πιθανότερο να έχουν υψηλότερο Δεξιόστροφο Αυταρχισμό και Προσανατολισμό Κοινωνικής Κυριαρχίας κι επομένως, να εγκρίνουν πρακτικές που αφορούν την ιεραρχική διάρθρωση του κόσμου. Είναι πιθανότερο να εγκρίνουν παραδοσιακές κοινωνικές πρακτικές, όπως η κρεατοφαγία και να θεωρούν τη χορτοφαγία και το βιγκανισμό ως απειλή για την κυρίαρχη νόρμα (Earle et al., 2019; Dhont et al., 2019).

Ο Hoffarth και οι συνεργάτες του (2019) πρόσθεσαν πως στην κατανάλωση κρέατος εμπλέκεται η Θεωρία Δικαιολόγησης του Συστήματος. Ο συντηρητισμός, δηλαδή, προβλέπει την κατανάλωση ζώων διαμέσου της έννοιας του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας και της Θεωρίας Δικαιολόγησης του Συστήματος. Επομένως, οι κρεατοφάγοι εκλογικεύουν και δικαιολογούν τη συμπεριφορά κατανάλωσης κρέατος, ως έναν τρόπο διατήρησης του status quo.

Κοινωνικό φύλο και κατανάλωση κρέατος

Βιβλιογραφικά, η κατανάλωση κρέατος συνδέεται με το κοινωνικό ανδρικό φύλο και την αρρενωπότητα (Love & Sulikowski, 2018; Rothgerber, 2013). Το κρέας, δηλαδή, συμβολίζει τη δύναμη, την υπεροχή του ανθρώπου στη φύση διαγενεακά, λαμβάνοντας υπόψιν το ρόλο του άντρα στις προϊστορικές κοινωνίες, ο οποίος είχε το ρόλο του κυνηγού και προμηθευτή της οικογένειας με το απαραίτητο φαγητό, το κρέας. Επομένως, οι άντρες οι οποίοι έφερναν επιτυχώς εις πέρας το ρόλο αυτό, θεωρούνταν δυνατότεροι και ως εκ τούτου, περισσότερο αρρενωποί. Έτσι, μέχρι σήμερα το κρέας συνδέεται, εκτός των άλλων, με τη δύναμη και την αρρενωπότητα. Οι άντρες, μάλιστα, φαίνεται να καταναλώνουν μεγαλύτερη ποσότητα κρέατος από ότι οι γυναίκες (Love & Sulikowski, 2018). Έτσι δεν εκπλήσσει το γεγονός ότι, στο Δυτικό κόσμο, οι γυναίκες χορτοφάγοι υπερισχύουν αριθμητικά των αντρών χορτοφάγων. Αυτό πιθανότατα συμβαίνει διότι ένας άνδρας που αποκηρύσσει το κρέας και υιοθετεί ένα διαφορετικό τρόπο ζωής που δεν περιλαμβάνει το κρέας, πιθανότατα να εκληφθεί από τους άλλους ως λιγότερο «άνδρας». Φαίνεται, δηλαδή, ότι αποκλείοντας την κατανάλωση κρέατος από τη διατροφή του, «παραβιάζει» τις νόρμες του ρόλου του και ως εκ τούτου, «πλήττεται» η αρρενωπότητά του.

Έρευνες έχουν δείξει πως οι άνδρες κρεατοφάγοι αξιολογούν αρνητικότερα τους vegeterians (Chin et al., 2002) και τους vegans (MacInnis & Hodson, 2017) συγκριτικά με τις γυναίκες κρεατοφάγους. Παράλληλα, οι άντρες vegans αξιολογούνται πιο αρνητικά συγκριτικά με τις γυναίκες vegans και τους χορτοφάγους ανεξαρτήτως φύλου, καθώς εκλαμβάνονται ως αυτοί που διαρρηγνύουν περισσότερο από όλους τον κοινωνικό τους ρόλο (MacInnis & Hodson, 2017).

Οι διαφορετικές διατροφικές ομάδες που έχουν αναδυθεί, τα τελευταία χρόνια, έχουν φέρει τους κρεατοφάγους αντιμέτωπους με την επιλογή και την πολιτισμική παράδοση της κατανάλωσης ζώων. Προκειμένου να αντιμετωπίσουν αυτή δυσφορία, που προκαλείται σε αυτούς, προβαίνουν είτε σε συμπεριφορικές αλλαγές (π.χ. μείωση κατανάλωσης κρέατος, αλλαγή διατροφής) είτε στην υιοθέτηση στρατηγικών δικαιολόγησης της κατανάλωσής του, όπως η άρνηση, η δικαιολόγηση της κατανάλωσης του λόγω ιεραρχίας, η θρησκευτική δικαιολόγηση, η δικαιολόγηση της κατανάλωσης για λόγους υγείας και άλλες παρόμοιες στρατηγικές (Bilewicz, 2011, Rothgerber, 2012). Η κατανάλωση κρέατος φαίνεται να συσχετίζεται θετικά με ανδρικές στρατηγικές δικαιολόγησης κατανάλωσης κρέατος, όπως η άρνηση, η ιεραρχική δικαιολόγηση, η θρησκευτική δικαιολόγηση, η δικαιολόγηση της

κατανάλωσης υπέρ της υγείας και η δικαιολόγηση σύμφωνα με την ανθρώπινη μοίρα. Από την άλλη, οι γυναίκες φαίνεται να χρησιμοποιούν, συχνότερα, στρατηγικές όπως η αποφυγή σκέψεων σχετικά με την προέλευση του κρέατος καθώς και αποσύνδεση του κρέατος, που καταναλώνουν, από την αρχική μορφή του και την τωρινή κατάσταση αυτού.

Απειλή από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής

Ως συμβολική απειλή προσλαμβάνεται το ερέθισμα αυτό που διαφοροποιείται από τις κυρίαρχες νόρμες, ιδέες, απόψεις και ηθικές πεποιθήσεις μιας ομάδας και δύναται να τις διαταράξει. Τα άτομα τείνουν να εκδηλώνουν αρνητικές στάσεις απέναντι στις ομάδες που θεωρούνται ως συμβολική απειλή (Stephan & Stephan, 2000). Οι αρνητικές αυτές στάσεις αυτές φαίνεται να είναι εντονότερες, όσο τα άτομα εμφανίζουν σε υψηλότερο βαθμό δεξιόστροφες αντιλήψεις, όπως ο Δεξιόστροφος Αυταρχισμός και ο Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας (Costello & Hodson, 2011).

Όπως τονίστηκε παραπάνω, τα άτομα που εμφανίζουν υψηλά επίπεδα Δεξιόστροφου Αυταρχισμού και Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας τείνουν να θεωρούν τις εξωομάδες ως μεγαλύτερη απειλή (Costello & Hodson, 2011). Αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι τα άτομα αυτά συμφωνούν με την ταξική διάρθρωση της κοινωνίας, το status quo και τη λειτουργία της και επομένως, ανησυχούν για οτιδήποτε δύναται να την διαταράξει. Έρευνα των MacInnis & Hodson (2017) έδειξε πως όσοι σκόραραν υψηλότερα στις έννοιες του Δεξιόστροφου Αυταρχισμού και Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας αξιολόγησαν περισσότερο τους vegans και τους vegeterians ως απειλή. Στην ίδια έρευνα (MacInnis & Hodson, 2017) φάνηκε πως η πρόσληψη της ομάδας των vegans ως απειλή, μπορεί να πυροδοτήσει προκατειλημμένες συμπεριφορές.

Εν προκειμένω, η ύπαρξη των vegans φαίνεται να αποτελεί συμβολική απειλή για τους κρεατοφάγους, δεδομένου οι πρώτοι αντιτίθενται και δύνανται να διαταράξουν τις αξίες, την κυρίαρχη κοινωνική νόρμα και την κουλτούρα της κατανάλωσης κρέατος. Αποτελούν, δηλαδή, μια συμβολική απειλή και όχι μια απειλή που αφορά τους υλικούς πόρους. Σε μια κοινωνία στην οποία η πλειοψηφία καταναλώνει κρέας και τα παράγωγά του και η κρεατοφαγία αποτελεί μια παραδοσιακή

πρακτική ετών, μια πολιτισμική παράδοση, οι vegans θα εκληφθούν ως εξωομάδα που απειλεί την κυρίαρχη νόρμα και δύναται να διαταράξει τα πολιτισμικά πρότυπα (Duckitt & Sibley, 2007).

Πεποιθήσεις Υπεροχής (των ανθρώπων έναντι των ζώων)

Οι Πεποιθήσεις Υπεροχής (Supremacy beliefs) των ανθρώπων έναντι των ζώων αφορούν πεποιθήσεις περί ανωτερότητας του ανθρώπινου είδους έναντι των ζώων. Την πεποίθηση, δηλαδή, ότι οι άνθρωποι είναι ανώτεροι των ζώων. Πρόκειται, με άλλα λόγια, για ένα «μύθο» που νομιμοποιεί την άποψη κυριαρχίας των ανθρώπων πάνω στα ζώα και τις συνεπακόλουθες συμπεριφορές. Έρευνα (Leite, 2018) έχει δείξει την επίδραση του βαθμού συμφωνίας με τις Πεποιθήσεις Υπεροχής των ανθρώπων έναντι των ζώων και την Απειλή από το Χορτοφαγικό τρόπο ζωής στην ηθική συμπερίληψη ή αποκλεισμό των ζώων.

Η έννοια των Πεποιθήσεων Υπεροχής των ανθρώπων έναντι των ζώων παρουσιάζει πολλά κοινά στοιχεία με την έννοια του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας (Sidanius & Pratto, 1994). Η πρώτη έννοια, δηλαδή, αφορά την ανισότητα στον κόσμο ανθρώπων και των ζώων, ενώ η δεύτερη έννοια αποκλειστικά τον κόσμο των ανθρώπων. Πρόκειται, επομένως, για την περιγραφή μιας στάσης σε διαφορετικά πλαίσια και επίπεδα. Επομένως, σε ένα παράλληλο επίπεδο με την έννοια του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας, οι Πεποιθήσεις Υπεροχής συσχετίζονται με σπισιστικές συμπεριφορές (Dhont & Hodson, 2014).

Έρευνα των Dhont & Hodson (2014) έδειξε ο παράγοντας του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας και ο Δεξιόστροφος Αυταρχισμός προβλέπουν την αποδοχή της εκμετάλλευσης των ζώων και επομένως, την κατανάλωση κρέατος, διαμέσου της Απειλής από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής και των Πεποιθήσεων Υπεροχής των ανθρώπων έναντι των ζώων. Παρόμοιο ήταν το εύρημα των Becker et al. (2019) ότι ο παράγοντας του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας προβλέπει τη νομιμοποίηση της κατανάλωσης κρέατος μέσω των Πεποιθήσεων Υπεροχής των ανθρώπων έναντι των ζώων.

Σκοπός της παρούσας έρευνας

Σκοπός της συγκεκριμένης συναφειακής έρευνας είναι να μελετηθεί το στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans και το αντίστροφο· καθώς και ο ρόλος των γνωστικών, ιδεολογικών και ταυτοτικών παραμέτρων στη διαμόρφωσή τους. Επομένως, με βάση την βιβλιογραφική ανασκόπηση, προκύπτουν οι εξής υποθέσεις και ερευνητικά ερωτήματα:

1. Οι άνδρες vegans θα είναι λιγότεροι από τους άνδρες κρεατοφάγους και οι γυναίκες vegans περισσότερες από τις γυναίκες κρεατοφάγους.
2. Οι άνδρες κρεατοφάγοι θα παρουσιάσουν μεγαλύτερη πίστη σε δεξιόστροφες ιδεολογικές παραμέτρους (Δεξιόστροφος Αυταρχισμός, Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας) και Πεποιθήσεις Υπεροχής συγκριτικά με τις γυναίκες κρεατοφάγους και τους vegans ανεξαρτήτου φύλου.
3. Το στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans θα είναι ζηλόφθονο, δηλαδή η προσλαμβανόμενη θερμότητα θα είναι χαμηλότερη σε σχέση με την προσλαμβανόμενη ικανότητα. Το στερεότυπο των vegans για τους κρεατοφάγους συνιστά ερευνητικό ερώτημα, δεδομένου ότι η υπάρχουσα βιβλιογραφία επί του συγκεκριμένου στερεοτύπου παρουσιάζεται ιδιαίτερα ελλιπής. Πιθανότατα, το στερεότυπο για αυτούς να είναι το περιφρονητικό, δηλαδή χαμηλή θερμότητα και χαμηλή ικανότητα.
4. Οι vegans, ως μειονοτική ομάδα, θα παρουσιάσουν μεγαλύτερη Ενδοομαδική Ταύτιση συγκριτικά με τους κρεατοφάγους.
5. Οι κρεατοφάγοι θα εμφανίσουν σε μεγαλύτερο βαθμό Ανάγκη για Περαιώση συγκριτικά με τους vegans. Η διαφορά μεταξύ των δύο ομάδων σχετικά με την παράμετρο της Ανάγκης για Νόηση αποτελεί ερευνητικό ερώτημα, δεδομένου ότι η βιβλιογραφική ανασκόπηση είναι ελλιπής σχετικά με το χαρακτηριστικό αυτό στις δύο ομάδες. Ωστόσο, οι vegans αναμένεται να εμφανίσουν σε μεγαλύτερο βαθμό Ανάγκη για Νόηση, συγκριτικά με τους κρεατοφάγους. Πιθανότατα, η παράμετρος αυτή να είναι υψηλότερη στην ομάδα των vegans, δεδομένο ότι εμπλέκονται συχνότερα σε διαδικασίες επεξεργασίας μηνυμάτων, προϊόντων κ.ά. προκειμένου να διατηρήσουν συνεκτική την διατροφική τους επιλογή και κατ' επέκταση ταυτότητα.
6. Οι κρεατοφάγοι θα παρουσιάσουν, σε μεγαλύτερο βαθμό, πίστη στους ιδεολογικούς παράγοντες (Δεξιόστροφο Αυταρχισμό, Προσανατολισμό Κοινωνικής Κυριαρχίας) συγκριτικά με τους vegans.

7. Οι κρεατοφάγοι θα σκοράρουν υψηλότερα στις Πεποιθήσεις Υπεροχής των ανθρώπων έναντι των ζώων συγκριτικά με τους vegans.

Μέθοδος

Συμμετέχοντες

Οι συμμετέχοντες ήταν συνολικά 239 (102 vegans, 137 κρεατοφάγοι). Αναφορικά με το φύλο των συμμετεχόντων, 73 (30.5%) ήταν άνδρες και 166 (69.5%) γυναίκες. Ο μέσος όρος ηλικίας ήταν τα 27.9 έτη ($SD = 9.97$). Αναφορικά με την απασχόλησή τους, 109 (45.6%) ήταν φοιτητές/τριες, 111 (46.4%) ήταν εργαζόμενοι/ες, 17 (7.1%) ήταν άνεργοι/ες, 1 (0.4%) ήταν συνταξιούχος/α και 1 (0.4%) ασχολούταν με τα οικιακά. Αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσής τους, 2 (0.8%) δήλωσαν πως έχουν τελειώσει μόνο το Δημοτικό, 1 (0.4%) το Γυμνάσιο, 37 (15.5%) το Λύκειο, 147 (61.5%) ΤΕΙ/AEI, 48 (20.1%) Μεταπτυχιακό και 4 (1.7%) Διδακτορικό. Από το συνολικό δείγμα, 198 (83.2%) ήταν άγαμοι, 35 (14.7%) έγγαμοι ή με σύμφωνο συμβίωσης και 5 (2.1%) διαζευγμένος/η. Τέλος, ο μέσος όρος ακολούθησης του βιγκανισμού ήταν τα 6.1 έτη ($SD = 12.7$).

Διαδικασία

Η συλλογή των δεδομένων πραγματοποιήθηκε από τον Απρίλιο μέχρι τον Ιούλιο του 2020. Τα δεδομένα συλλέχτηκαν ηλεκτρονικά με τη μέθοδο της χιονοστιβάδας, μέσα από αναρτήσεις στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Το ερωτηματολόγιο που αφορούσε την ομάδα των vegan αναρτήθηκε σε αντίστοιχες ομάδες στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης. Αναφορικά με τη διαδικασία συμπλήρωσης, αρχικά, πριν τη συμπλήρωση του ερωτηματολογίου, οι συμμετέχοντες διάβαζαν ένα κείμενο αναφορικά με το σκοπό της έρευνας και το απόρρητο των απαντήσεων. Επιπλέον, στην αρχή της έρευνας γινόταν σαφές πως κάθε συμμετέχων μπορούσε να διακόψει τη διαδικασία συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου, εάν αισθανόταν δυσφορία με τις ερωτήσεις. Αφού έδιναν τη συναίνεσή τους, απαντούσαν σε ένα ερωτηματολόγιο αυτοαναφοράς, το οποίο ήταν ίδιο για την ομάδα των κρεατοφάγων και των vegans, με μόνη διαφορά την κλίμακα «Απειλή από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής», που υπήρχε μόνο στο ερωτηματολόγιο που απευθυνόταν στους κρεατοφάγους. Ο χρόνος συμπλήρωσης του ερωτηματολογίου ήταν περίπου 30 λεπτά.

Μετρήσεις

Στερεότυπα. Για την μέτρηση στερεοτύπων για την εξωομάδα, χρησιμοποιήθηκε το Μοντέλο Περιεχομένου των Στερεοτύπων (Fiske, Cuddy, Glick, & Xu, 2002) σε μια κλίμακα από το 1 (*διαφωνώ απόλυτα*) μέχρι το 7 (*συμφωνώ απόλυτα*) με το 4 να ισοδυναμεί με την πρόταση «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ». Συνολικά, από το πρωτότυπο ερωτηματολόγιο, χρησιμοποιήθηκαν δύο ερωτήσεις αναφορικά με το **status** της εξωομάδας με $r = .48^{**}$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 67, ερωτήσεις 1, 2) και δύο ερωτήσεις αναφορικά με τον **προσλαμβανόμενο ανταγωνισμό** της εξωομάδας με $r = .71^{**}$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 67, ερωτήσεις 3, 4). Στη συνέχεια, υπήρχαν τέσσερις ερωτήσεις αναφορικά με τη **διάσταση της θερμότητας** με $\alpha = .95$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 67, ερωτήσεις 9,10,11,12) και τέσσερις αναφορικά με τη **διάσταση της ικανότητας** με $\alpha = .84$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 67, ερωτήσεις 5,6,7,8). Προχωρώντας στα **συναισθήματα**, δύο ερωτήσεις αφορούσαν το συναίσθημα του θαυμασμού με $r = .63^{**}$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 68, ερωτήσεις 2, 3), δύο της περιφρόνησης με $r = .61^{**}$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 68, ερωτήσεις 1, 8), δύο του φθόνου με $r = .76^{**}$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 68, ερωτήσεις 4, 5) και δύο του οίκτου με $r = .24^{**}$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 68, ερωτήσεις 6, 7). Τέλος, αναφορικά με τις **συμπεριφορικές προθέσεις**, δύο ερωτήσεις αφορούσαν την ενεργή διευκόλυνση με $r = .63^{**}$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 68, ερωτήσεις 1, 3), δύο ερωτήσεις την παθητική διευκόλυνση με $r = .52^{**}$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 68, ερωτήσεις 4, 6), δύο την ενεργή βλάβη με $r = .54^{**}$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 68, ερωτήσεις 5, 8) και δύο την παθητική βλάβη με $r = .66^{**}$ (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 68, ερωτήσεις 2, 7).

Γνωστικές παράμετροι

Ανάγκη για Περαιώση (Need for Closure). Για την μέτρηση της Ανάγκης για Περαιώση, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο Need for Closure (Roets & Van Hiel, 2011) με 15 ερωτήσεις. Οι συμμετέχοντες απαντούσαν σε μια κλίμακα από το 1 (*διαφωνώ απόλυτα*) μέχρι το 7 (*συμφωνώ απόλυτα*) με το 4 να ισοδυναμεί με την πρόταση «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ». Ο υψηλότερος βαθμός δήλωνε την ανάγκη του ατόμου για περαιώση. Ενδεικτικά, μια ερώτηση ήταν «Δεν μου αρέσουν οι καταστάσεις, οι οποίες είναι αβέβαιες» (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 69,

ερώτηση 1). Δεν υπήρχαν αντεστραμμένες ερωτήσεις. Το Cronbach's Alpha για την κλίμακα αυτή ήταν .85.

Ανάγκη για νόηση (Need for Cognition). Για την μέτρηση της Ανάγκης για Νόηση, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο Need for Cognition (Cacioppo, Petty & Cao, 1984) με 18 ερωτήσεις. Οι συμμετέχοντες απαντούσαν σε μια κλίμακα από το 1 (διαφωνώ απόλυτα) μέχρι το 7 (συμφωνώ απόλυτα) με το 4 να ισοδυναμεί με την πρόταση «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ». Ο υψηλότερος βαθμός συμφωνίας δήλωνε τη υψηλή ανάγκη του ατόμου για νόηση. Ένα παράδειγμα ερώτησης ήταν «Η ιδέα του να σκέφτομαι αφηρημένα μου φαίνεται ελκυστική» (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 73, ερώτηση 14). Οι αντεστραμμένες ερωτήσεις ήταν: οι 3,4,5,7,8,9,12,16,17. Το Cronbach's Alpha για την κλίμακα αυτή ήταν .83.

Ιδεολογικές παράμετροι

Δεξιόστροφος Αυταρχισμός (Right-Wing Authoritarianism). Για την μέτρηση του Δεξιόστροφου Αυταρχισμού, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο Right-wing Authoritarianism (Funke, 2005) σε μια κλίμακα από το 1 (διαφωνώ απόλυτα) μέχρι το 7 (συμφωνώ απόλυτα) με το 4 να ισοδυναμεί με την πρόταση «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ». Ο υψηλότερος βαθμός συμφωνίας δήλωνε τη συμφωνία με τη δεξιά συντηρητική ιδεολογία. Συνολικά, η κλίμακα περιλαμβάνει 12 ερωτήσεις. Ενδεικτικά, μια ερώτηση ήταν «Η υπακοή και ο σεβασμός στην εξουσία είναι οι πιο σημαντικές αξίες που πρέπει να μάθουν τα παιδιά» (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 74, ερώτηση 6). Οι αντεστραμμένες ερωτήσεις ήταν: οι 1,3,5,7,9,11. Το Cronbach's Alpha για την κλίμακα αυτή ήταν .86.

Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας (Social Dominance Orientation). Για την μέτρηση του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας, χρησιμοποιήθηκε η σύντομη και μεταφρασμένη εκδοχή (Γκουμάτση και άλλοι, 2010) του ερωτηματολογίου Social Dominance Orientation (Sidanius & Pratto, 1994) με 8 ερωτήσεις σε μια κλίμακα από το 1 (διαφωνώ απόλυτα) μέχρι το 7 (συμφωνώ απόλυτα) με το 4 να ισοδυναμεί με την πρόταση «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ». Ο υψηλότερος βαθμός συμφωνίας δήλωνε τη συμφωνία με την κοινωνική υπεροχή και διάρθρωση. Ενδεικτικά, μια ερώτηση ήταν «Οι κατώτερες κοινωνικές ομάδες πρέπει να παραμείνουν σε αυτή τη θέση» (βλ. Παράρτημα Β,

σελίδα 71, ερώτηση 6). Οι αντεστραμμένες ερωτήσεις ήταν: οι 1,2,3,5. Το Cronbach's Alpha για την κλίμακα αυτή ήταν .85.

Επιπρόσθετες ερευνητικές παράμετροι

Βαθμός ταύτισης με την ομάδα. Για την μέτρηση της Ενδοομαδικής Ταύτισης, χρησιμοποιήθηκε προσαρμογή του Identification Scale (Leach et al., 2008) με 7 ερωτήσεις σε μια κλίμακα από το 1 (διαφωνώ απόλυτα) μέχρι το 7 (συμφωνώ απόλυτα) με το 4 να ισοδυναμεί με την πρόταση «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ». Ο υψηλότερος βαθμός συμφωνίας δήλωνε την υψηλή ταύτιση με την ομάδα. Η κλίμακα αυτή μετρά πέντε επιμέρους έννοιες που συνθέτουν την έννοια της ενδοομαδικής ταύτισης, την αλληλεγγύη, την ικανοποίηση, την κεντρικότητα, την αυτό-στερεοτυποποίηση και την ενδοομαδική ομοιογένεια. Συνολικά, η κλίμακα έχει 14 ερωτήσεις, ωστόσο, για τις ανάγκες της συγκεκριμένης έρευνας επελέγησαν 7 από αυτές. Ένα παράδειγμα ερώτησης ήταν «Νιώθω δεσμούς με τους κρεατοφάγους/ vegans» (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 74, ερώτηση 1). Δεν υπήρχαν αντεστραμμένες ερωτήσεις. Το Cronbach's Alpha για την κλίμακα αυτή ήταν .81.

Απειλή από τον χορτοφαγικό τρόπο ζωής. Για την μέτρηση της Απειλής από τον χορτοφαγικό τρόπο ζωής, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο Vegetarianism threat (Dhont & Hodson, 2014) με 8 ερωτήσεις. Μια ενδεικτική ερώτηση ήταν «Η κατανάλωση κρέατος είναι μέρος των πολιτιστικών συνηθειών και της πολιτιστικής ταυτότητας και κάποιοι άνθρωποι θα έπρεπε αυτά να τα σέβονται» (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 70, ερώτηση 3). Οι συμμετέχοντες απαντούσαν σε μια κλίμακα από το 1 (διαφωνώ απόλυτα) μέχρι το 7 (συμφωνώ απόλυτα) με το 4 να ισοδυναμεί με την πρόταση «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ». Ο υψηλότερος βαθμός δήλωνε την προσλαμβανόμενη αίσθηση απειλής από τη χορτοφαγικό τρόπο ζωής. Η κλίμακα αυτή συμπεριλαμβανόταν μόνο στο ερωτηματολόγιο που απευθυνόταν στους κρεατοφάγους. Δεν υπήρχαν αντεστραμμένες ερωτήσεις. Το Cronbach's Alpha για την κλίμακα αυτή ήταν .84.

Πεποιθήσεις Υπεροχής (ανθρώπων έναντι των ζώων). Για την μέτρηση των Πεποιθήσεων Υπεροχής, χρησιμοποιήθηκε το ερωτηματολόγιο Supremacy beliefs (Dhont & Hodson, 2014) με 6 ερωτήσεις. Μια ενδεικτική ερώτηση ήταν «Τα ζώα είναι κατώτερα από τους ανθρώπους» (βλ. Παράρτημα Β, σελίδα 72, ερώτηση 3). Οι συμμετέχοντες απαντούσαν σε μια κλίμακα από το 1 (διαφωνώ

απόλυτα) μέχρι το 7 (συμφωνώ απόλυτα) με το 4 να ισοδυναμεί με την πρόταση «ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ». Ο υψηλότερος βαθμός συμφωνίας δήλωνε την προσλαμβανόμενη αίσθηση υπεροχής των ανθρώπων έναντι των ζώων. Οι αντεστραμμένες ερωτήσεις ήταν: οι 4,5,6. Το Cronbach's Alpha για την κλίμακα αυτή ήταν .83.

Δημογραφικά στοιχεία

Στο τέλος του ερωτηματολογίου, υπήρχαν ερωτήσεις αναφορικά με δημογραφικά στοιχεία όπως το βιολογικό φύλο, η ηλικία, η εργασιακή απασχόληση, το επίπεδο εκπαίδευσης και η οικογενειακή κατάσταση. Το ερωτηματολόγιο που απευθυνόταν στους vegans περιείχε μια επιπρόσθετη ερώτηση για το χρονικό διάστημα που ακολουθούν τον vegan τρόπο ζωής (βλ. Παράρτημα Β, σελ. 75).

Αποτελέσματα

Προκαταρκτικά περιγραφικά αποτελέσματα

Κατανομή κρεατοφάγων/vegans αναφορικά με το φύλο. Πραγματοποιήθηκε έλεγχος χ^2 για την κατανομή των δύο διατροφικών ομάδων αναφορικά με το φύλο. Η ανάλυση έδωσε στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα, $\chi^2 (1) = 4.12, p = .042$. Πιο αναλυτικά, οι άνδρες κρεατοφάγοι ήταν 49, ενώ αναμενόταν 41.8 και οι γυναίκες κρεατοφάγοι ήταν 88, ενώ αναμενόταν 95.2. Αναφορικά με τους vegans, οι άνδρες ήταν 24, ενώ αναμενόταν 31.2 και οι γυναίκες ήταν 78, ενώ αναμενόταν 70.8. Σε αδρές γραμμές, οι γυναίκες κρεατοφάγοι ήταν λιγότερες από το αναμενόμενο, ενώ οι γυναίκες vegans περισσότερες από το αναμενόμενο. Αντιθέτως, οι άνδρες κρεατοφάγοι ήταν περισσότεροι από το αναμενόμενο, ενώ οι άντρες vegans λιγότεροι από το αναμενόμενο. Το εύρημα αυτό έχει ενδιαφέρον ως προς την κατανομή των συμμετεχόντων σε κρεατοφάγους και vegans αναφορικά με το φύλο.

Κατανομή κρεατοφάγων/vegans αναφορικά με την εκπαίδευση. Πραγματοποιήθηκε έλεγχος χ^2 για την χαρτογράφηση της κατανομής των δύο διατροφικών ομάδων αναφορικά με την εκπαίδευση. Η ανάλυση δεν έδωσε στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα, $\chi^2 (2) = 3.46, p = .177$.

Κατανομή κρεατοφάγων/vegans αναφορικά με την απασχόληση. Πραγματοποιήθηκε έλεγχος χ^2 για την απεικόνιση της κατανομής των δύο ομάδων αναφορικά με την επαγγελματική απασχόληση. Από την ανάλυση αυτή αφαιρέθηκε ο/η συμμετέχων που δήλωσε «συνταξιούχος» καθώς και ο/η συμμετέχων που δήλωσε «οικιακά». Η ανάλυση έδωσε στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα, $\chi^2 (2) = 19.87, p = .000$. Πιο αναλυτικά, οι κρεατοφάγοι που δήλωσαν φοιτητές ήταν 79, ενώ αναμενόταν 62.1, οι εργαζόμενοι 49 ενώ αναμενόταν 63.2 και οι άνεργοι ήταν 7 ενώ αναμενόταν 9.7. Αναφορικά με τους vegans, οι φοιτητές ήταν 30 ενώ αναμενόταν 46.9, οι εργαζόμενοι 62 ενώ αναμενόταν 47.8 και οι άνεργοι ήταν 10 ενώ αναμενόταν 7.3. Σε αδρές γραμμές, οι κρεατοφάγοι φοιτητές ήταν περισσότεροι και οι vegans φοιτητές λιγότεροι από το αναμενόμενο, ενώ αντίθετως οι εργαζόμενοι κρεατοφάγοι ήταν λιγότεροι και οι εργαζόμενοι vegans περισσότεροι από το αναμενόμενο. Το εύρημα αυτό έχει ενδιαφέρον ως προς την κατανομή των συμμετεχόντων σε κρεατοφάγους και vegans αναφορικά με τον τομέα της απασχόλησης.

Κύρια αποτελέσματα

Στερεότυπο κρεατοφάγων για vegans. Πραγματοποιήθηκε ένα one sample t - test προκειμένου να διερευνήσουμε εάν το προσλαμβανόμενο κύρος και ο ανταγωνισμός διαφέρουν από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας (=4). Η ανάλυση έδειξε ότι το κύρος διαφέρει στατιστικά σημαντικά από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας ($M = 4.29$), $t(136) = 2.99$, $p = .003$, οι κρεατοφάγοι, δηλαδή, μάλλον συμφωνούν ότι οι vegans είναι άτομα με κύρος. Αναφορικά με τον προσλαμβανόμενο ανταγωνισμό, η ανάλυση έδειξε ότι διαφέρει στατιστικά σημαντικά από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας (=4), δηλαδή οι κρεατοφάγοι θεωρούν τους vegans ως λίγο ανταγωνιστικούς ($M = 2.92$), $t(136) = -12.3$, $p = .000$. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ένα paired sample t - test ανάμεσα στις δύο προαναφερθείσες διαστάσεις. Η ανάλυση έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στη διάσταση του ανταγωνισμού ($M = 2.92$, $SD = 1.03$) και τη διάσταση του κύρους ($M = 4.29$, $SD = 1.13$), $t(136) = 10.18$, $p = .000$, επομένως οι κρεατοφάγοι θεωρούν τους vegans ως άτομα με περισσότερο κύρος από ότι ανταγωνιστικούς, εύρημα που παραπέμπει στο στερεότυπο του θαυμασμού.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε έλεγχος one sample t-test με σκοπό να ερευνήσουμε εάν η διάσταση της θερμότητας και της ικανότητας διαφέρουν από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας (= 4). Αναφορικά με τη θερμότητα, βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας (=4), δηλαδή οι κρεατοφάγοι μάλλον συμφωνούν πως οι vegans είναι θερμοί ($M = 4.70$), $t(136) = 6.30$, $p = .000$. Αναφορικά με τη διάσταση της ικανότητας, βρέθηκε στατιστικά σημαντική διαφορά από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας, δηλαδή οι κρεατοφάγοι μάλλον θεωρούν τους vegans ως ικανούς ($M = 4.98$), $t(136) = 9.22$, $p = .000$. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ένα paired t - test με σκοπό να διερευνηθεί εάν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο διαστάσεων. Η ανάλυση έδειξε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στη διάσταση της θερμότητας ($M = 4.70$, $SD = 1.30$) και τη διάσταση της ικανότητας ($M = 4.98$, $SD = 1.24$), $t(136) = -3.78$, $p = .000$. Επομένως, οι κρεατοφάγοι βλέπουν τους vegans ως περισσότερο ικανούς από ότι θερμούς, πράγμα που επιβεβαιώνει την υπόθεση (H3) ότι το στερεότυπο των κρεατοφάγων προς τους vegans θα είναι ζηλόφθοно.

Προχωρώντας στην ανάλυση των συναισθημάτων που νιώθουν οι κρεατοφάγοι για τους vegans, πραγματοποιήθηκε ένα one sample t – test με σκοπό να διερευνήσουμε εάν τα τέσσερα συναισθήματα διαφέρουν από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας (=4). Η ανάλυση έδειξε ότι όλα τα συναισθήματα βρίσκονται χαμηλότερα από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας ($M_{contempt} = 2.06$), $t_{contempt} (136) = -17.00$, $p = .000$, ($M_{envy} = 1.52$), $t_{envy} (136) = -30.50$, $p = .000$, ($M_{pity} = 2.29$), $t_{pity} (136) = -14.90$, $p = .000$, εκτός από το συναίσθημα του θαυμασμού που βρίσκεται πάνω από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας ($M_{admiration} = 4.34$), $t_{admiration} (136) = 2.56$, $p = .011$.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης μονής κατεύθυνσης (εντός υποκειμένων). Η ανάλυση έδειξε ότι η συνολική επίδραση του είδους των συναισθημάτων είναι στατιστικά σημαντική, $F (1, 136) = 1686.34$, $p = .000$, $\eta^2 = .92$. Αναλυτικότερα, οι κρεατοφάγοι νιώθουν για τους vegans περισσότερο θαυμασμό ($M = 4.34$) σε σχέση με περιφρόνηση ($M = 2.06$), $F (1, 136) = 113.46$, $p = .000$, $\eta^2 = .45$, οίκτο ($M = 2.29$), $F (1, 136) = 161.74$, $p = .000$, $\eta^2 = .54$ και φθόνο ($M = 1.52$), $F (1, 136) = 404.74$, $p = .000$, $\eta^2 = .75$. Επιπλέον, οι κρεατοφάγοι αισθάνονται για τους vegans περισσότερο οίκτο ($M = 2.29$) σε σχέση με φθόνο ($M = 1.52$), $F (1, 136) = 53.12$, $p = .000$, $\eta^2 = .28$. Η διαφορά ανάμεσα στο συναίσθημα του οίκτου και της περιφρόνησης δεν ήταν στατιστικά σημαντική, $F (1, 136) = 7.24$, $p = .115$, $\eta^2 = .01$. Τέλος, αισθάνονται περισσότερη περιφρόνηση ($M = 2.06$), $F (1, 136) = 17.89$, $p = .000$, $\eta^2 = .12$ με σχέση με φθόνο ($M = 1.52$) προς τους vegans. Επομένως, οι κρεατοφάγοι νιώθουν περισσότερο θαυμασμό προς τους vegans συγκριτικά με τα υπόλοιπα συναισθήματα, συναίσθημα το οποίο έχει εντοπιστεί, σε πρότερες έρευνες, και στο ζηλόφθονο στερεότυπο (Sanders & Ramasubramanian, 2012; Wu et al., 2018).

Τέλος, αναφορικά με τις τέσσερις συμπεριφορικές προθέσεις, πραγματοποιήθηκε ένα one sample t – test με σκοπό να διερευνήσουμε εάν οι τέσσερις συμπεριφορικές προθέσεις διαφέρουν από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας (=4). Η ανάλυση έδειξε ότι οι τέσσερις συμπεριφορικές προθέσεις της ενεργούς βλάβης και της παθητικής βλάβης βρίσκονται χαμηλότερα από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας ($M_{activeharm} = 1.56$), $t_{activeharm} (136) = -36.81$, $p = .000$, ($M_{passiveharm} = 1.62$), $t_{passiveharm} (136) = -26.31$, $p = .000$. Επομένως, οι κρεατοφάγοι συμπεριφέρονται σε χαμηλό βαθμό προς τους vegans μέσω του να τους βλάψουν ενεργά ή παθητικά. Από την άλλη πλευρά, η συμπεριφορική πρόθεση της παθητικής διευκόλυνσης βρίσκεται πάνω από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας (=4) ($M_{passivefacilitation} = 4.37$), $t_{passivefacilitation} (136) = 2.87$,

$p = .005$, δηλαδή οι κρεατοφάγοι τείνουν να συνεργάζονται και να συνασπίζονται με τους vegans. Η συμπεριφορική πρόθεση της ενεργούς διευκόλυνσης βρίσκεται στην ουδετερότητα ($M_{activefacilitation} = 3.86$), $t_{activefacilitation}(136) = -.953$, $p = .342$.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης μονής κατεύθυνσης (εντός υποκειμένων). Η ανάλυση έδειξε πως η συνολική επίδραση των τεσσάρων τύπων συμπεριφορικών προθέσεων ήταν στατιστικά σημαντική, $F(1, 136) = 2053.27$, $p = .000$, $\eta^2 = .94$. Πιο συγκεκριμένα, οι κρεατοφάγοι υιοθετούν σε μεγαλύτερο βαθμό την παθητική διευκόλυνση ($M = 4.37$) σε σχέση με την ενεργή διευκόλυνση ($M = 3.86$), $F(1, 136) = 21.88$, $p = .000$, $\eta^2 = .14$, την παθητική βλάβη ($M = 1.62$), $F(1, 136) = 233.23$, $p = .000$, $\eta^2 = .63$ και την ενεργή βλάβη ($M = 1.56$), $F(1, 136) = 347.39$, $p = .000$, $\eta^2 = .71$. Επιπλέον, υιοθετούν σε μεγαλύτερο βαθμό την ενεργή διευκόλυνση ($M = 3.86$), $F(1, 136) = 182.58$, $p = .000$, $\eta^2 = .57$ σε σχέση με την ενεργή βλάβη ($M = 1.56$) και την παθητική βλάβη ($M = 1.62$), $F(1, 136) = 127.72$, $p = .000$, $\eta^2 = .48$. Τέλος, η διαφορά μεταξύ της ενεργής και της παθητικής βλάβης δεν ήταν στατιστικά σημαντική, $F(1, 136) = .411$, $p = .517$, $\eta^2 = .00$. Συνολικά, οι κρεατοφάγοι φαίνεται να συμπεριφέρονται απέναντι στους vegans μέσω της παθητικής διευκόλυνσης, δηλαδή βοηθώντας τους ή συνασπιζόμενοι μαζί τους, συμπεριφορική πρόθεση που προβλέπεται στο ζηλόφθονο στερεότυπο. Επομένως, το στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans είναι το ζηλόφθονο, γεγονός που επιβεβαιώνει την αρχική υπόθεση (H3) της παρούσας έρευνας.

Στερεότυπο vegans για κρεατοφάγους. Πραγματοποιήθηκε ένα one sample t-test προκειμένου να διερευνήσουμε εάν το προσλαμβανόμενο κύρος και ο ανταγωνισμός διαφέρουν από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας (=4). Η ανάλυση έδειξε ότι το κύρος δεν διαφέρει στατιστικά σημαντικά από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας ($M = 4.02$), $t(101) = .16$, $p = .871$. Αναφορικά με τον ανταγωνισμό, η ανάλυση έδειξε ότι διαφέρει στατιστικά σημαντικά από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας, δηλαδή οι vegans μάλλον συμφωνούν ότι είναι οι κρεατοφάγοι είναι ανταγωνιστικοί ($M = 5.13$), $t(101) = 9.40$, $p = .000$. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ένα paired sample t – test ανάμεσα στις δύο προαναφερθείσες διαστάσεις. Η ανάλυση έδειξε ότι υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στη διάσταση του ανταγωνισμού ($M = 5.13$, $SD = 1.21$) και τη διάσταση του κύρους ($M = 4.02$, $SD = 1.22$), $t(101) = -.6.98$, $p = .000$, επομένως οι vegans θεωρούν τους κρεατοφάγους ως

περισσότερο ανταγωνιστικούς από ότι άτομα με κύρος, γεγονός που παραπέμπει στο περιφρονητικό στερεότυπο και είναι σύμφωνο με την ερευνητική υπόθεση (H3).

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε one sample t - test για να διερευνήσουμε εάν η διάσταση της προσλαμβανόμενης ικανότητας και θερμότητας διαφέρει από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας (=4). Πιο συγκεκριμένα, η προσλαμβανόμενη θερμότητα των κρεατοφάγων από τους vegans βρίσκεται χαμηλότερα από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας, δηλαδή οι vegans τείνουν να θεωρούν τους κρεατοφάγους ως μάλλον ψυχρούς ($M = 3.75$), $t(101) = -2.14$, $p = .034$. Ωστόσο, η προσλαμβανόμενη ικανότητα τους δεν διαφέρει από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας ($M = 4.04$) $t(101) = .41$, $p = .679$. Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ένα paired t – test με σκοπό να διερευνηθεί εάν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο διαστάσεων. Η ανάλυση έδειξε πως υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στη διάσταση της ικανότητας ($M = 4.04$, $SD = 1.11$) και τη διάσταση της θερμότητας ($M = 3.76$, $SD = 1.14$), $t(101) = -3.31$, $p = .001$, δηλαδή οι vegans θεωρούν τους κρεατοφάγους ως περισσότερο ικανούς από ότι θερμούς, γεγονός που παραπέμπει στο ζηλόφθονο στερεότυπο.

Διερευνώντας τα συναισθήματα που νιώθουν οι vegans για τους κρεατοφάγους, πραγματοποιήθηκε ένα one sample t – test με σκοπό να διερευνήσουμε εάν τα τέσσερα συναισθήματα διαφέρουν από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας (=4). Η ανάλυση έδειξε ότι και τα τέσσερα συναισθήματα βρίσκονται χαμηλότερα από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας ($M_{admiration} = 2.65$), $t_{admiration}(101) = -10.67$, $p = .000$, ($M_{envy} = 1.97$), $t_{envy}(101) = 13.50$, $p = .000$, ($M_{contempt} = 3.32$), $t_{contempt}(101) = -4.17$, $p = .000$, ($M_{pity} = 2.73$), $t_{pity}(101) = -10.16$, $p = .000$.

Η ανάλυση διακύμανσης μονής κατεύθυνσης (εντός υποκειμένων) έδειξε συνολική επίδραση των τεσσάρων ειδών συναισθημάτων, $F(1, 106) = 1066.20$, $p = .000$, $\eta^2 = .91$. Συγκεκριμένα, οι vegans νιώθουν για τους κρεατοφάγους περισσότερη περιφρόνηση ($M = 3.32$) σε σχέση με θαυμασμό ($M = 2.65$), $F(1, 101) = 8.37$, $p = .005$, $\eta^2 = .07$, οίκτο ($M = 2.73$), $F(1, 101) = 8.43$, $p = .005$, $\eta^2 = .07$ και φθόνο ($M = 1.97$), $F(1, 101) = 64.67$, $p = .000$, $\eta^2 = .39$. Επιπλέον, αισθάνονται απέναντί τους περισσότερο οίκτο ($M = 2.73$) σε σχέση με φθόνο ($M = 1.97$), $F(1, 101) = 15.88$, $p = .000$, $\eta^2 = .13$. Η διαφορά του συναισθήματος του οίκτου και του θαυμασμού δεν ήταν στατιστικά σημαντική, $F(1, 101) = .290$, $p = .591$, $\eta^2 = .00$. Τέλος, αισθάνονται

περισσότερο θαυμασμό ($M = 2.65$) συγκριτικά με φθόνο ($M = 1.97$), $F(1, 101) = 15.28$, $p = .000$, $\eta^2 = .13$. Επομένως, το συναίσθημα που φαίνεται να νιώθουν πιο πολύ οι vegans για τους κρεατοφάγους είναι η περιφρόνηση, συναίσθημα που εντοπίζεται στο περιφρονητικό στερεότυπο.

Τέλος, αναφορικά με τις συμπεριφορικές προθέσεις των vegans προς τους κρεατοφάγους, πραγματοποιήθηκε ένα one sample t – test, με σκοπό να διερευνήσουμε εάν οι τέσσερις συμπεριφορικές προθέσεις διαφέρουν στατιστικά σημαντικά από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας ($=4$). Η ανάλυση έδειξε ότι οι συμπεριφορικές προθέσεις της ενεργούς ($M_{activefacilitation} = 4.09$), $t_{activefacilitation}(101) = .607$, $p = .545$ και παθητικής διευκόλυνσης ($M_{passivefacilitation} = 4.04$), $t_{passivefacilitation}(101) = .261$, $p = .795$ δεν διαφέρουν στατιστικά σημαντικά από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας. Αντιθέτως, οι συμπεριφορικές προθέσεις της ενεργούς και παθητικής βλάβης βρίσκονται κάτω από το ουδέτερο σημείο της κλίμακας ($M_{activeharm} = 2.49$), $t_{activeharm}(101) = -11.27$, $p = .000$, ($M_{passiveharm} = 2.38$), $t_{passiveharm}(101) = -11.91$, $p = .000$.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης μονής κατεύθυνσης (εντός υποκειμένων). Η ανάλυση έδειξε ότι η συνολική επίδραση των τεσσάρων συμπεριφορικών προθέσεων ήταν στατιστικά σημαντική, $F(1, 101) = 1954.02$, $p = .000$, $\eta^2 = .95$. Συγκεκριμένα, οι vegans υιοθετούσαν προς τους κρεατοφάγους, σε μεγαλύτερο βαθμό την ενεργή διευκόλυνση ($M = 4.09$) σε σχέση με την ενεργή βλάβη ($M = 2.49$), $F(1, 101) = 57.21$, $p = .000$, $\eta^2 = .36$ και την παθητική βλάβη ($M = 2.38$), $F(1, 101) = 55.62$, $p = .000$, $\eta^2 = .35$. Η διαφορά της ενεργής διευκόλυνσης και της παθητικής διευκόλυνσης δεν ήταν στατιστικά σημαντική, $F(1, 136) = .160$, $p = .690$, $\eta^2 = .00$. Επιπλέον, οι vegans υιοθετούν απέναντί στους κρεατοφάγους σε μεγαλύτερο βαθμό την παθητική διευκόλυνση ($M = 4.04$) σε σχέση με την παθητική βλάβη, ($M = 2.38$) $F(1, 101) = 44.83$, $p = .000$, $\eta^2 = .30$ και την ενεργή βλάβη ($M = 2.49$), $F(1, 101) = 47.38$, $p = .000$, $\eta^2 = .32$. Τέλος, δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική διαφορά ανάμεσα στην ενεργή βλάβη και την παθητική βλάβη, $F(1, 136) = .791$, $p = .376$, $\eta^2 = .00$. Συνολικά, φαίνεται ότι οι vegans συμπεριφέρονται περισσότερο προς τους κρεατοφάγους μέσω της ενεργής διευκόλυνσης, δηλαδή συνεργάζονται και συνασπίζονται μαζί τους, συμπεριφορική πρόθεση που εμπίπτει είτε στο στερεότυπο του θαυμασμού είτε στο πατερναλιστικό στερεότυπο. Συνολικά, τα ευρήματα αναφορικά με το κύρος – ανταγωνισμό και τα συναισθήματα επιβεβαιώνουν - εν μέρει

-την πρόβλεψη σχετικά με το περιφρονητικό στερεότυπο, ενώ δεν συμβαίνει το ίδιο με τις διαστάσεις θερμότητας – ικανότητας και τις συμπεριφορικές προθέσεις.

Διαφορές βιολογικού φύλου και τύπου διατροφικής ομάδας ως προς τις υπό μελέτη παραμέτρους

Διαφορές στην Ενδοομαδική Ταύτιση. Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης διπλής κατεύθυνσης 2 (βιολογικό φύλο: άνδρας – γυναίκα) x 2 (τύπος διατροφικής επιλογής: κρεατοφάγοι - vegans). Η κύρια επίδραση του τύπου διατροφικής επιλογής ήταν στατιστικά σημαντική, $F_{\text{διατροφικήομάδα}}(1, 235) = 83.84, p = .000, \eta^2 = .26$. Ανεξάρτητα από το βιολογικό φύλο, οι vegans είχαν μεγαλύτερη ενδοομαδική ταύτιση ($M = 4.90$) συγκριτικά με τους κρεατοφάγους ($M = 3.48$). Η κύρια επίδραση του βιολογικού φύλου δεν ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{φύλο}}(1, 235) = 1.69, p = .194, \eta^2 = .00$. Επιπλέον, δεν υπήρχε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ του βιολογικού φύλου και του τύπου της διατροφικής επιλογής $F_{\text{διατροφικήομάδα} \times \text{φύλο}}(1, 235) = 2.34, p = .127, \eta^2 = .01$. Το εύρημα περί υψηλότερης Ενδοομαδικής Ταύτισης των vegans έναντι των κρεατοφάγων επιβεβαιώνει την αρχική υπόθεση (H4).

Διαφορές ως προς τη διάσταση της Θερμότητας του SMC.

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης διπλής κατεύθυνσης 2 (βιολογικό φύλο: άνδρας – γυναίκα) x 2 (τύπος διατροφικής επιλογής: κρεατοφάγοι - vegans). Η κύρια επίδραση του τύπου διατροφικής επιλογής ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{διατροφικήομάδα}}(1, 235) = 27.15, p = .000, \eta^2 = .10$. Ανεξάρτητα από το βιολογικό φύλο, οι κρεατοφάγοι θεωρούν τους vegans πιο θερμούς ($M = 4.60$) από ότι οι vegans τους κρεατοφάγους ($M = 3.67$). Η κύρια επίδραση του βιολογικού φύλου ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{φύλο}}(1, 235) = 7.81, p = .006, \eta^2 = .03$. Οι γυναίκες, δηλαδή, ανεξάρτητα από τον τύπο διατροφικής επιλογής, αξιολογούν την εξωομάδα τους ως περισσότερο θερμή ($M = 4.38$) συγκριτικά με τους άνδρες ($M = 3.89$). Δεν υπήρχε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ του βιολογικού φύλου και του τύπου της διατροφικής επιλογής $F_{\text{διατροφικήομάδα} \times \text{φύλο}}(1, 235) = 1.11, p = .291, \eta^2 = .00$.

Διαφορές ως προς τη διάσταση της Ικανότητας του SMC

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης διπλής κατεύθυνσης 2 (βιολογικό φύλο: άνδρας – γυναίκα) x 2 (τύπος διατροφικής επιλογής: κρεατοφάγοι - vegans). Η

κύρια επίδραση του τύπου διατροφικής επιλογής ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{διατροφικήομάδα}} (1, 235) = 19.69, p = .000, \eta^2 = .07$. Ανεξάρτητα από το βιολογικό φύλο, οι κρεατοφάγοι είχαν θεωρούν τους vegans περισσότερο ικανούς ($M = 4.90$) από ότι οι vegans τους κρεατοφάγους ($M = 4.13$). Η κύρια επίδραση του βιολογικού φύλου δεν ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{φύλο}} (1, 235) = .419, p = .518, \eta^2 = .00$. Ωστόσο, υπήρχε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ του βιολογικού φύλου και του τύπου της διατροφικής επιλογής $F_{\text{διατροφικήομάδαφύλο}} (1, 235) = 6.85, p = .009, \eta^2 = .02$. Η ανάλυση απλών κύριων επιδράσεων έδειξε ότι το εύρημα περί υψηλότερης αξιολόγησης της ικανότητας της εξωομάδας από τις γυναίκες συγκριτικά με τους άνδρες ισχύει μόνο για τους κρεατοφάγους και όχι για τους vegans.

Διαφορές ως προς τις γνωστικές παραμέτρους.

Ανάγκη για Νόηση (Need for Cognition).

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης διπλής κατεύθυνσης 2 (βιολογικό φύλο: άνδρας – γυναίκα) x 2 (τύπος διατροφικής επιλογής: κρεατοφάγοι - vegans). Η κύρια επίδραση του τύπου διατροφικής επιλογής ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{διατροφικήομάδα}} (1, 235) = 6.35, p = .012, \eta^2 = .02$. Ανεξάρτητα από το βιολογικό φύλο, οι κρεατοφάγοι είχαν μεγαλύτερη Ανάγκη για Νόηση ($M = 3.77$) συγκριτικά με τους vegans ($M = 3.61$). Η κύρια επίδραση του βιολογικού φύλου δεν ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{φύλο}} (1, 235) = 183, p = .669, \eta^2 = .00$. Επιπλέον, δεν υπήρχε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ του βιολογικού φύλου και του τύπου της διατροφικής επιλογής $F_{\text{διατροφικήομάδα}} (1, 235) = 0.15, p = .903, \eta^2 = .00$.

Ανάγκη για Περαιώση (Need for Closure).

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης διπλής κατεύθυνσης 2 (βιολογικό φύλο: άνδρας – γυναίκα) x 2 (τύπος διατροφικής επιλογής: κρεατοφάγοι - vegans). Η κύρια επίδραση του τύπου διατροφικής επιλογής ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{διατροφικήομάδα}} (1, 235) = 9.68, p = .002, \eta^2 = .04$. Ανεξάρτητα από το βιολογικό φύλο, οι κρεατοφάγοι είχαν μεγαλύτερη Ανάγκη για Περαιώση ($M = 4.26$) συγκριτικά με τους vegans ($M = 3.85$). Η κύρια επίδραση του βιολογικού φύλου ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{φύλο}} (1, 235) = 24.74, p = .000, \eta^2 = .09$. Οι γυναίκες, δηλαδή, ανεξάρτητα από τον τύπο διατροφικής επιλογής, έχουν μεγαλύτερη ανάγκη για βρουν γρήγορα μια απάντηση σε ένα θέμα ($M = 4.38$) συγκριτικά με τους άνδρες ($M = 3.72$). Δεν υπήρχε

στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ του βιολογικού φύλου και του τύπου της διατροφικής επιλογής $F_{\text{διατροφική ομάδα} \times \text{φύλο}} (1, 235) = 2.58, p = .109, \eta^2 = .011$. Το εύρημα περί υψηλότερης Ανάγκης για Περαιώση των κρεατοφάγων συγκριτικά με τους vegans επιβεβαιώνει την αρχική υπόθεση (H5).

Διαφορές των δύο ομάδων ως προς τις γνωστικές παραμέτρους.
Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης διπλής κατεύθυνσης (μικτό σχέδιο) εντός (γνωστικές παράμετροι: Ανάγκη για Νόηση, Ανάγκη για Περαιώση) και μεταξύ υποκειμένων (διατροφική επιλογή: κρεατοφάγοι - vegans). Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν ότι η κύρια επίδραση της διατροφικής επιλογής είναι στατιστικά σημαντική, δηλαδή οι κρεατοφάγοι εμφανίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό αυτές τις γνωστικές παραμέτρους ($M = 4.05$) συγκριτικά με τους vegans ($M = 3.85$), $F_{\text{διατροφική ομάδα}} (1, 237) = 7.306, p = .007, \eta^2 = .03$. Επιπλέον, η κύρια επίδραση των γνωστικών παραμέτρων ήταν στατιστικά σημαντική, $F_{\text{γνωστικών παραμέτρων}} (1, 237) = 71.68, p = .000, \eta^2 = .23$. Οι συμμετέχοντες, ανεξάρτητα από τη διατροφική τους επιλογή, εκδηλώνουν υψηλότερη Ανάγκη για Περαιώση ($M = 4.22$) σε σχέση με την Ανάγκη για Νόηση ($M = 3.70$). Ωστόσο, οι κύριες επιδράσεις δεν διαφοροποιούνται μέσω διπλής αλληλεπίδρασης διατροφικής επιλογής και γνωστικών παραμέτρων, $F_{\text{διατροφική ομάδα} \times \text{γνωστικές παράμετροι}} (1, 237) = .440, p = .508, \eta^2 = .00$. Επομένως, φαίνεται ότι οι κρεατοφάγοι εμπλέκονται πιο πολύ σε σκέψεις που απαιτούν προσπάθεια ($M = 3.78$), συγκριτικά με τους vegans ($M = 3.61$), και έχουν περισσότερη ανάγκη να βρουν άμεσα απάντηση σε ένα ζήτημα για να αισθανθούν ανακούφιση ($M = 4.32$), συγκριτικά με τους vegans ($M = 4.08$). Ωστόσο, και οι δυο ομάδες εμπλέκονται λιγότερο σε σκέψεις που απαιτούν προσπάθεια, ενώ παράλληλα έχουν μεγαλύτερη ανάγκη να βρουν άμεσα απάντηση σε ένα ζήτημα για να αισθανθούν ανακούφιση.

Διαφορές στις ιδεολογικές παραμέτρους.

Δεξιόστροφος Αυταρχισμός (Right – wing Authoritarianism).

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης διπλής κατεύθυνσης 2 (βιολογικό φύλο: άνδρας – γυναίκα) x 2 (τύπος διατροφικής επιλογής: κρεατοφάγοι - vegans). Η κύρια επίδραση του τύπου διατροφικής επιλογής ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{διατροφική ομάδα}} (1, 235) = 7.56, p = .006, \eta^2 = .03$. Ανεξάρτητα από το βιολογικό φύλο, οι κρεατοφάγοι είχαν υψηλότερο Δεξιόστροφο Αυταρχισμό ($M = 4.26$) συγκριτικά με τους vegans ($M = 4.01$). Η κύρια επίδραση του βιολογικού φύλου ήταν στατιστικά

σημαντική $F_{\text{φύλο}}$ (1, 235) = 4.62, $p = .032$, $\eta^2 = .01$. Οι γυναίκες, δηλαδή, ανεξαρτήτως τύπου διατροφικής επιλογής σκοράρουν υψηλότερα στο Δεξιόστροφο Αυταρχισμό ($M = 4.24$) συγκριτικά με τους άνδρες ($M = 4.04$). Επιπλέον, υπήρχε στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ του βιολογικού φύλου και του τύπου της διατροφικής επιλογής $F_{\text{διατροφικήομάδαφύλο}}$ (1, 235) = 5.26, $p = .023$, $\eta^2 = .02$. Η ανάλυση απλών κύριων επιδράσεων έδειξε ότι το εύρημα περί μεγαλύτερου Δεξιόστροφου Αυταρχισμού των γυναικών έναντι των ανδρών ισχύει μόνο για τους vegans και όχι για τους κρεατοφάγους. Το εύρημα περί μεγαλύτερου Δεξιόστροφου Αυταρχισμού των κρεατοφάγων έναντι των vegans επιβεβαιώνει την ερευνητική υπόθεση (H6), ωστόσο, το εύρημα περί υψηλότερου Δεξιόστροφου Αυταρχισμού των vegans γυναικών έναντι των ανδρών δεν επιβεβαιώνει την αρχική ερευνητική υπόθεση (H2).

Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας (Social Dominance Orientation).

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης διπλής κατεύθυνσης 2 (βιολογικό φύλο: άνδρας – γυναίκα) x 2 (τύπος διατροφικής επιλογής: κρεατοφάγοι - vegans). Η κύρια επίδραση του τύπου διατροφικής επιλογής ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{διατροφικήομάδα}}$ (1, 235) = 4.93, $p = .027$, $\eta^2 = .02$. Ανεξάρτητα από το βιολογικό φύλο, δηλαδή, οι κρεατοφάγοι είχαν υψηλότερο Προσανατολισμό Κοινωνικής Κυριαρχίας ($M = 2.35$) συγκριτικά με τους vegans ($M = 2.01$). Η κύρια επίδραση του βιολογικού φύλου δεν ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{φύλο}}$ (1, 235) = 3.25, $p = .072$, $\eta^2 = .01$. Επιπλέον, υπήρχε οριακά στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ του βιολογικού φύλου και του τύπου της διατροφικής επιλογής $F_{\text{διατροφικήομάδαφύλο}}$ (1, 235) = 3.63, $p = .058$, $\eta^2 = .01$. Η ανάλυση απλών κύριων επιδράσεων έδειξε ότι το εύρημα περί υψηλότερου Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας των ανδρών έναντι των γυναικών ισχύει μόνο για τους κρεατοφάγους και όχι για τους vegans, γεγονός που επιβεβαιώνει την ερευνητική υπόθεση (H2).

Διαφορές των δύο ομάδων ως προς τις ιδεολογικές παραμέτρους.

Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διπλής κατεύθυνσης (μικτό σχέδιο) εντός (ιδεολογικές παράμετροι: Δεξιόστροφος Αυταρχισμός, Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας) και μεταξύ υποκειμένων (διατροφική επιλογή: κρεατοφάγοι και vegans), για να ερευνησουμε τις διαφορές των κρεατοφάγων και των vegans ως προς δύο μεταβλητές, το Δεξιόστροφο Αυταρχισμό και τον Προσανατολισμό Κοινωνική

Κυριαρχίας. Τα αποτελέσματα της ανάλυσης έδειξαν ότι η κύρια επίδραση της διατροφικής επιλογής είναι στατιστικά σημαντική, δηλαδή οι κρεατοφάγοι εμφανίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό αυτές τις ιδεολογικές παραμέτρους ($M = 3.27$) συγκριτικά με τους vegans ($M = 3.07$), $F_{\text{διατροφικήομάδα}}(1, 237) = 6.29, p = .013, \eta^2 = .02$. Επιπλέον, η κύρια επίδραση των ιδεολογικών παραμέτρων ήταν στατιστικά σημαντική, $F_{\text{ιδεολογικώνπαραμέτρων}}(1, 237) = 614.49, p = .000, \eta^2 = .72$. Οι συμμετέχοντες, ανεξάρτητα από τη διατροφική τους επιλογή, εκδηλώνουν υψηλότερο Δεξιόστροφο Αυταρχισμό ($M = 4.20$) σε σχέση με τον Προσανατολισμό Κοινωνικής Κυριαρχίας ($M = 2.16$). Ωστόσο, οι κύριες επιδράσεις δεν διαφοροποιούνται μέσω διπλής αλληλεπίδρασης διατροφικής επιλογής και ιδεολογικών παραμέτρων, $F_{\text{διατροφικήομάδα} \times \text{ιδεολογικέςπαραμέτροι}}(1, 237) = .474, p = .492, \eta^2 = .00$. Επομένως, φαίνεται ότι οι κρεατοφάγοι εμφανίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό δεξιόστροφες αντιλήψεις, δηλαδή υψηλότερο Δεξιόστροφο Αυταρχισμό ($M = 4.26$), συγκριτικά με τους vegans ($M = 4.12$) καθώς και υψηλότερο Προσανατολισμό Κοινωνικής Κυριαρχίας ($M = 2.27$), συγκριτικά με τους vegans ($M = 2.01$). Ωστόσο, και οι δυο ομάδες εμφανίζουν χαμηλότερα επίπεδα Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας, ενώ παράλληλα παρουσιάζουν μεγαλύτερη συμφωνία με τον Δεξιόστροφο Αυταρχισμό.

Διαφορές στις Πεποιθήσεις Υπεροχής (ανθρώπων έναντι των ζώων).

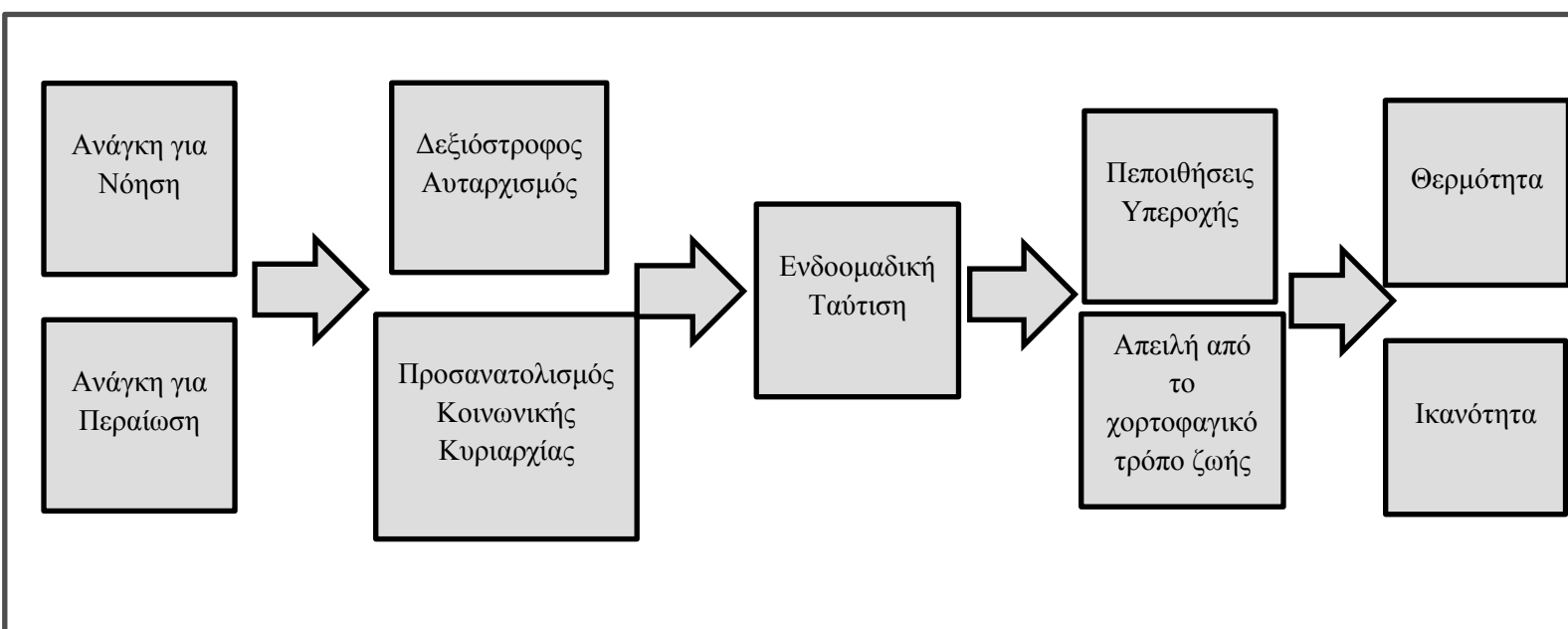
Πραγματοποιήθηκε ανάλυση διακύμανσης διπλής κατεύθυνσης 2 (βιολογικό φύλο: άνδρας – γυναίκα) x 2 (τύπος διατροφικής επιλογής: κρεατοφάγοι - vegans). Η κύρια επίδραση του τύπου διατροφικής επιλογής ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{διατροφικήομάδα}}(1, 235) = 93.51, p = .000, \eta^2 = .28$. Ανεξάρτητα από το βιολογικό φύλο, οι κρεατοφάγοι είχαν υψηλότερες Πεποιθήσεις Υπεροχής ($M = 3.43$) συγκριτικά με τους vegans ($M = 1.60$). Η κύρια επίδραση του βιολογικού φύλου δεν ήταν στατιστικά σημαντική $F_{\text{φύλο}}(1, 235) = 3.28, p = .071, \eta^2 = .01$. Επιπλέον, υπήρχε οριακά στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ του βιολογικού φύλου και του τύπου της διατροφικής επιλογής $F_{\text{διατροφικήομάδα} \times \text{φύλο}}(1, 235) = 3.58, p = .059, \eta^2 = .01$. Η ανάλυση απλών κύριων επιδράσεων έδειξε ότι το εύρημα περί υψηλότερων Πεποιθήσεων Υπεροχής των ανδρών έναντι των γυναικών ισχύει μόνο για τους κρεατοφάγους και όχι για τους vegans. Το εύρημα περί υψηλότερων Πεποιθήσεων Υπεροχής των κρεατοφάγων έναντι των vegans επιβεβαιώνει την αρχική ερευνητική υπόθεση (H7), ενώ το εύρημα περί υψηλότερων Πεποιθήσεων των ανδρών κρεατοφάγων επιβεβαιώνει την ερευνητική υπόθεση (H2).

Ανάλυση διαδρομών (path analysis)

Με τη χρήση μοντέλων δομικών εξισώσεων (Structural Equation Models - SEM) και τη βοήθεια του λογισμικού AMOS ελέγξαμε τα προτεινόμενα θεωρητικά μοντέλα, δηλαδή, ότι οι ατομικές γνωστικές παράμετροι θα προβλέψουν το στερεότυπο της μιας ομάδας για την άλλη διαμέσου νομιμοποιητικών ιδεολογικών παραμέτρων και ταυτοτικών παραμέτρων.

Αρχικά, στο πρώτο Μοντέλο Δομικών εξισώσεων ερευνήθηκε αποκλειστικά η ομάδα των κρεατοφάγων. Συγκεκριμένα, ερευνήθηκε η επίδραση των ατομικών γνωστικών παραμέτρων ως «ανεξάρτητων» μεταβλητών (Ανάγκη για Νόηση, Ανάγκη για Περαιώση), διαμέσου των ιδεολογικών παραμέτρων (Δεξιόστροφος Αυταρχισμός, Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας), της Ενδοομαδικής Ταύτισης, των Πεποιθήσεων Υπεροχής και της Απειλής από το Χορτοφαγικό τρόπο ζωής στις διαστάσεις της Θερμότητας και της Ικανότητας, που αφορούν το Μοντέλου του Περιεχομένου των Στερεοτύπων. Στον **πίνακα 1** (βλ. Παράρτημα Α, σελ. 63) παρατίθενται οι συσχετίσεις όλων των ανωτέρω μεταβλητών. Το **Γράφημα 1** απεικονίζει σχηματικά το προτεινόμενο θεωρητικό Μοντέλο για το Στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans.

Γράφημα 1. Προτεινόμενο θεωρητικό Μοντέλο για το Στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans.

Στη συνέχεια, αφαιρέθηκαν από το μοντέλο, οι συνδιακυμάνσεις και οι διαδρομές που δεν είχαν ούτε άμεση ούτε έμμεση στατιστικά σημαντική επίδραση. Το μοντέλο είχε συνολικά πολύ καλή προσαρμογή ($N = 137$, $\chi^2 = 28,416$, $df = 23$, $p = .200$), όπως δείχνουν και οι ικανοποιητικοί δείκτες καλής προσαρμογής (goodness of fit), $NFI = .913$, $CFI = .981$, $RMSEA = .042$). Συνολικά, το μοντέλο ερμήνευσε το 24,5% της διακύμανσης στην προσλαμβανόμενη θερμότητα και το 28.8% στην προσλαμβανόμενη ικανότητα του στερεοτύπου των κρεατοφάγων για τους vegans. Το μοντέλο με τις στατιστικά σημαντικές διαδρομές εμφανίζεται στο **Γράφημα 2** και οι επιδράσεις (ολικές, άμεσες και έμμεσες) εμφανίζονται αναλυτικά στον **Πίνακα 3** και **Πίνακα 4** (βλ. Παράρτημα Α, σελ. 64,65).

Από το εν λόγω μοντέλο φαίνεται ότι οι Πεποιθήσεις Υπεροχής έχουν στατιστικά σημαντική αρνητική επίδραση στη διάσταση της Θερμότητας ($\beta = -.21$) και της Ικανότητας ($\beta = -.17$). Στατιστικά σημαντική αρνητική επίδραση έχει και η Απειλή από το Χορτοφαγικό τρόπο ζωής στη Θερμότητα ($\beta = -.37$) και την Ικανότητα ($\beta = -.43$). Η Ενδοομαδική Ταύτιση προβλέπει στατιστικά σημαντικά και θετικά την Απειλή από το Χορτοφαγικό τρόπο ζωής ($\beta = .17$). Επιπρόσθετα, ο Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας προβλέπει στατιστικά σημαντικά και με θετικό πρόσημο τις Πεποιθήσεις Υπεροχής ($\beta = .50$) και την Απειλή από το Χορτοφαγικό τρόπο ζωής ($\beta = .53$). Η Ανάγκη για Νόηση έχει στατιστικά σημαντική θετική επίδραση στην Ενδοομαδική Ταύτιση ($\beta = .50$), ενώ η Ανάγκη για Περαιώση προβλέπει στατιστικά σημαντικά και θετικά τον Δεξιόστροφο Αυταρχισμό ($\beta = .14$) και την Απειλή από το Χορτοφαγικό τρόπο ζωής ($\beta = .20$).

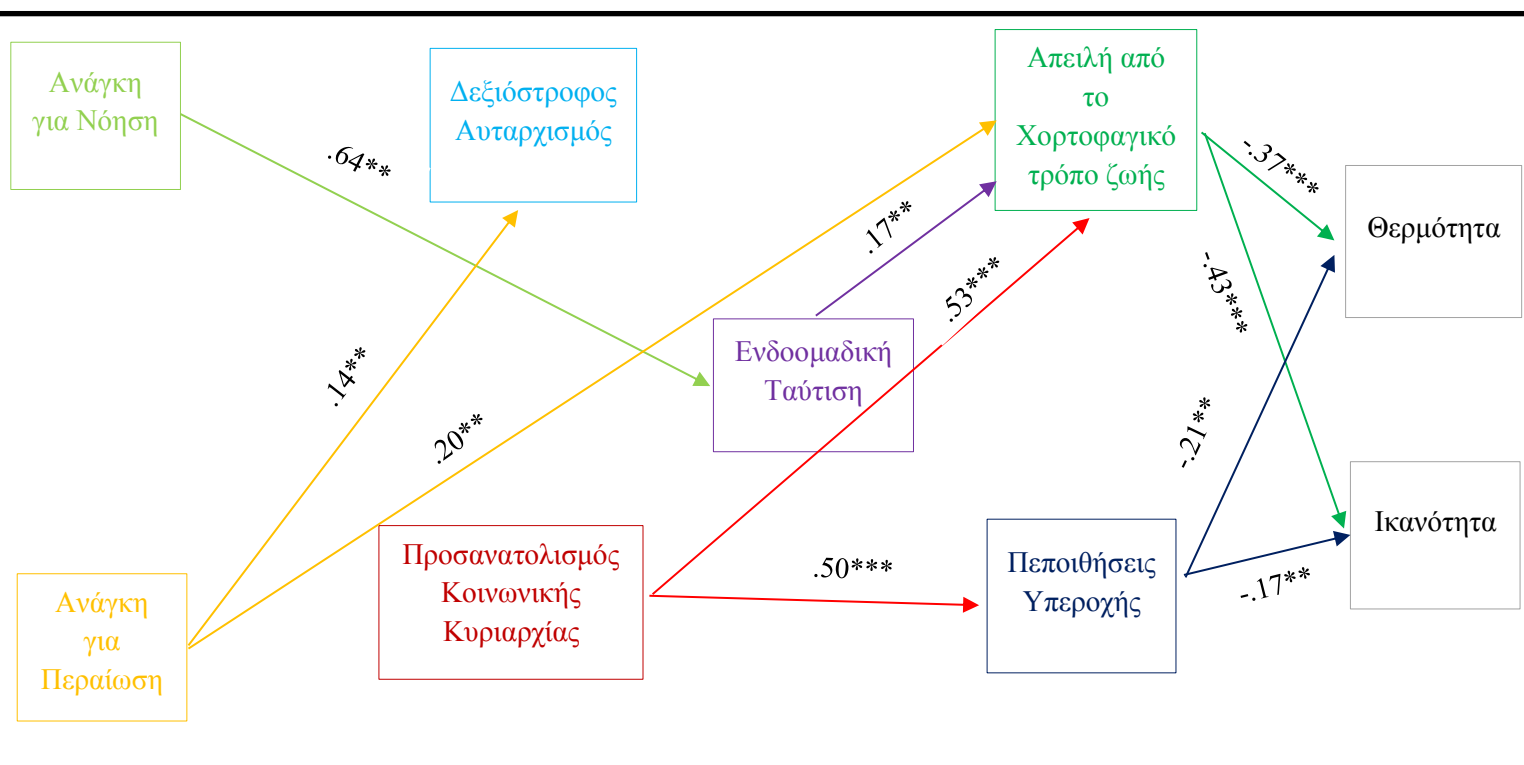
Περνώντας στις έμμεσες επιδράσεις των ερευνητικών παραμέτρων στις «εξαρτημένες» μεταβλητές, φαίνεται ότι ο παράγοντας της Ανάγκης για Νόηση προβλέπει αρνητικά τη διάσταση της Θερμότητας ($\beta = -.04$) και της Ικανότητας ($\beta = -.05$) διαμέσου της Ενδοομαδικής Ταύτισης και της Απειλής από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής. Ο παράγοντας της Ανάγκης για Περαιώση προβλέπει επίσης αρνητικά τη διάσταση της Θερμότητας ($\beta = -.07$) και της Ικανότητας ($\beta = -.09$), διαμέσου της προσλαμβανόμενης Απειλής από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής. Επιπλέον, ο παράγοντας της Ενδοομαδικής Ταύτισης προβλέπει με αρνητικό πρόσημο τη διάσταση της Θερμότητας ($\beta = -.06$) και της Ικανότητας ($\beta = -.07$) διαμέσου της Απειλής από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής. Ο παράγοντας του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας προβλέπει αρνητικά τη διάσταση της Θερμότητας ($\beta = -.30$) και της

Ικανότητας ($\beta = -.32$) με διαμεσολαβητικούς παράγοντες τη προσλαμβανόμενη Απειλή από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής και τις Πεποιθήσεις Υπεροχής των ανθρώπων έναντι των ζώων.

Τέλος, οι συνολικές (άμεσες και έμμεσες) επιδράσεις δείχνουν ότι, αναφορικά με τη διάσταση της Θερμότητας, την ισχυρότερη επίδραση ασκεί ο παράγοντας της Απειλής από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής ($\beta = -.37$), ακολουθεί ο παράγοντας του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας ($\beta = -.30$), οι Πεποιθήσεις Υπεροχής ($\beta = -.21$), η Ανάγκη για Περαιώση ($\beta = -.07$), η Ενδοομαδική Ταύτιση ($\beta = -.06$) και τέλος, η Ανάγκη για Νόηση ($\beta = -.04$). Όσον αφορά την εξαρτημένη μεταβλητή της προσλαμβανόμενης Ικανότητας, την ισχυρότερη επίδραση ασκεί ο παράγοντας της προσλαμβανόμενης Απειλής από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής ($\beta = -.43$), ακολουθεί ο παράγοντας του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας ($\beta = -.32$), οι Πεποιθήσεις Υπεροχής ($\beta = -.17$), η Ανάγκη για Περαιώση ($\beta = -.09$), η Ενδοομαδική Ταύτιση ($\beta = -.07$) και τέλος, η Ανάγκη για Νόηση ($\beta = -.05$).

Γράφημα 2. Μοντέλο Ανάλυσης Διαδρομών για την εξαγωγή του Στερεοτύπου των κρεατοφάγων για τους vegans.

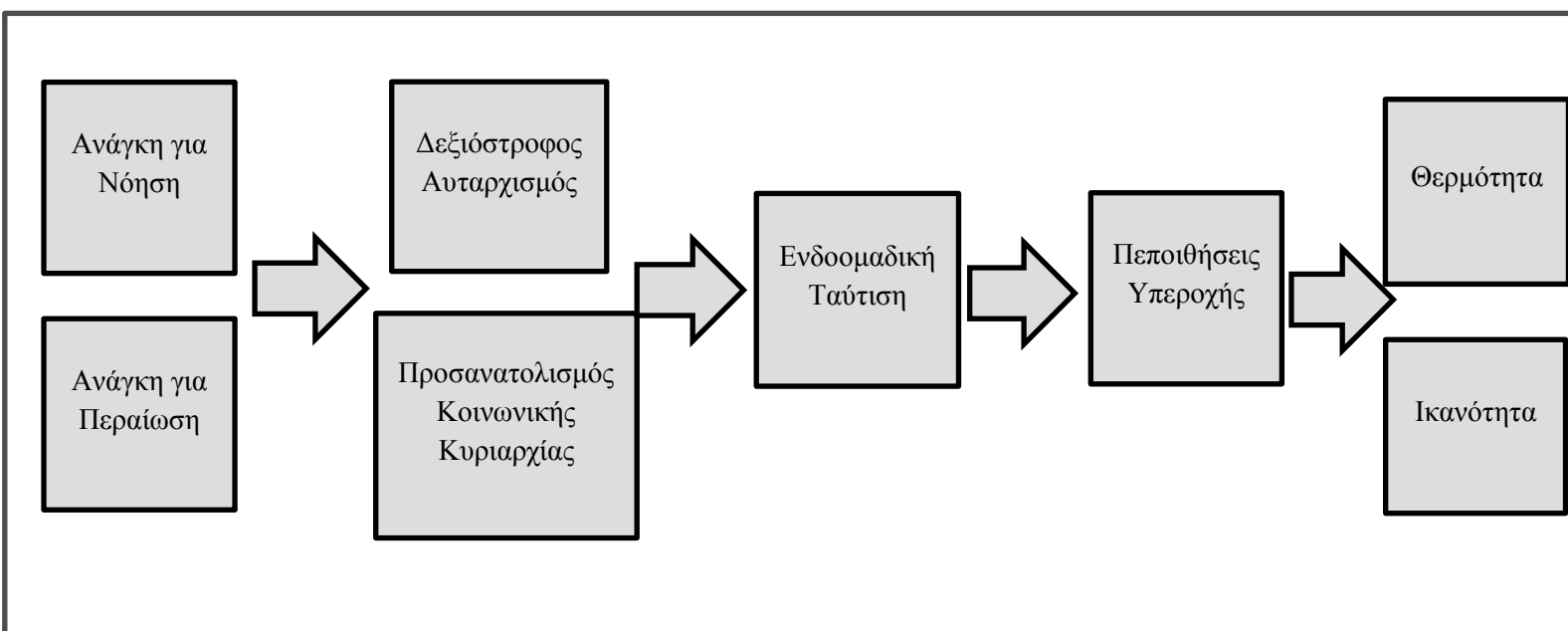
* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε με τη χρήση μοντέλων δομικών εξισώσεων (Structural Equation Models - SEM) και τη βοήθεια του λογισμικού AMOS το προτεινόμενο θεωρητικό μοντέλο για την ομάδα των vegans.

Συγκεκριμένα, ερευνήθηκε η επίδραση των ατομικών γνωστικών παραμέτρων ως «ανεξάρτητων» μεταβλητών (Ανάγκη για Νόηση, Ανάγκη για Περαιώση) διαμέσου των ιδεολογικών παραγόντων (Δεξιόστροφος Αυταρχισμός, Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας), των Πεποιθήσεων Υπεροχής και της Ενδοομαδικής Ταύτισης στις διαστάσεις της Θερμότητας και της Ικανότητας, που αφορούν το Μοντέλου του Περιεχομένου των Στερεοτύπων. Στον **πίνακα 2** (βλ. Παράρτημα Α, σελ. 63, 64) παρατίθενται οι συσχετίσεις όλων των ανωτέρω μεταβλητών. Το **Σχήμα 3** απεικονίζει σχηματικά το προτεινόμενο θεωρητικό Μοντέλο για το Στερεότυπο των vegans για τους κρεατοφάγους.

Γράφημα 3. Προτεινόμενο θεωρητικό Μοντέλο για το Στερεότυπο των vegans για τους κρεατοφάγους.

Στη συνέχεια, αφαιρέθηκαν από το μοντέλο, οι συνδιακυμάνσεις και οι διαδρομές που δεν είχαν ούτε άμεση ούτε έμμεση στατιστικά σημαντική επίδραση. Το μοντέλο είχε συνολικά πολύ καλή προσαρμογή ($N = 102$, $\chi^2 = 18.955$, $df = 17$, $p =$

.331), όπως δείχνουν και οι ικανοποιητικοί δείκτες καλής προσαρμογής (goodness of fit), $NFI = .895$, $CFI = .987$, $RMSEA = .034$. Συνολικά, το μοντέλο ερμήνευσε το 20,5% της διακύμανσης στην προσλαμβανόμενη θερμότητα και το 16,9% στην προσλαμβανόμενη ικανότητα, του στερεοτύπου των vegans για τους κρεατοφάγους. Το μοντέλο με τις στατιστικά σημαντικές διαδρομές εμφανίζεται στο **Γράφημα 4** και οι επιδράσεις (ολικές, άμεσες και έμμεσες) εμφανίζονται αναλυτικά στον **Πίνακα 5** και **Πίνακα 6** (βλ. Παράρτημα Α, σελ. 65, 66).

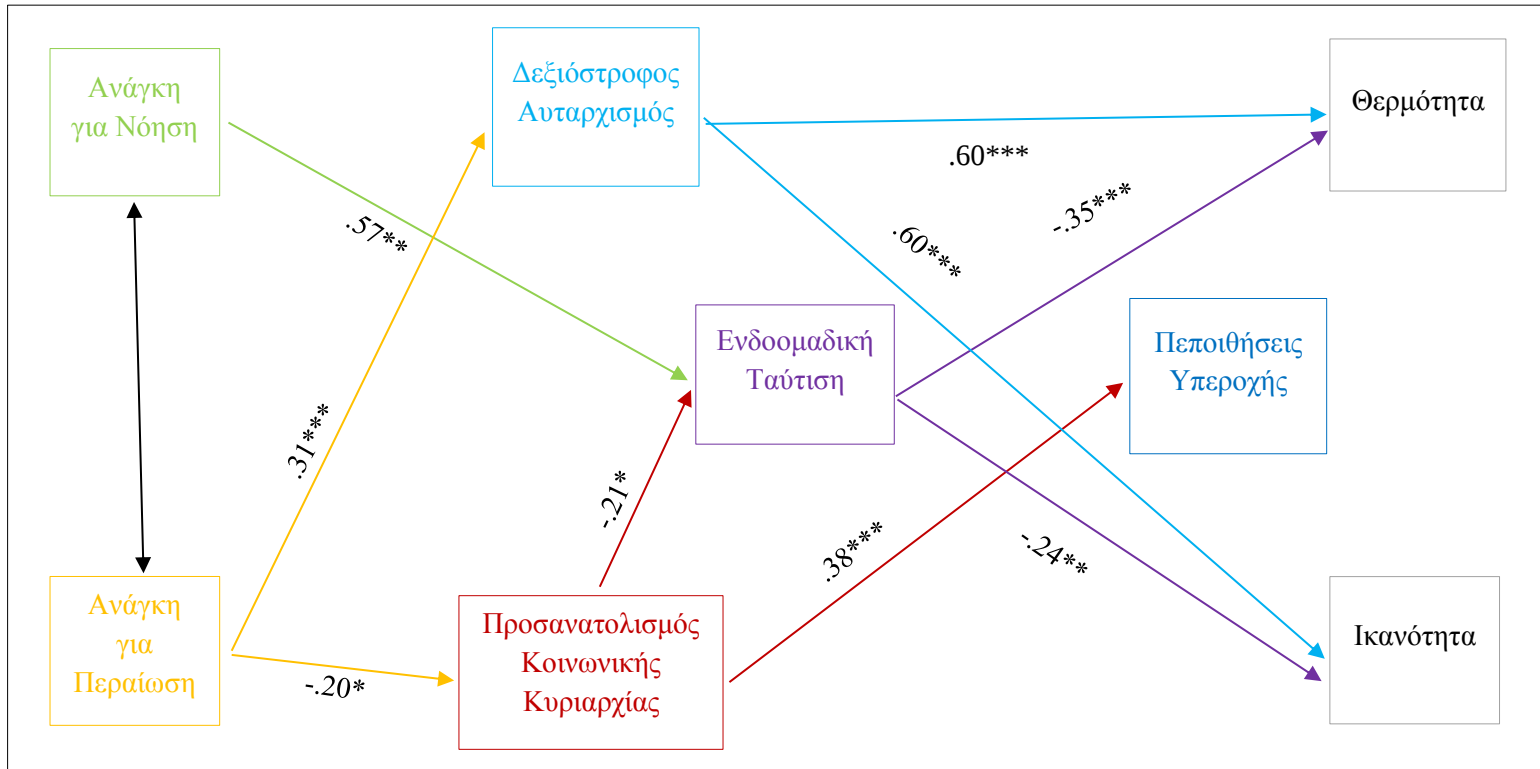
Από το μοντέλο γίνεται κατανοητό ότι ο παράγοντας του Δεξιόστροφου Αυταρχισμού προβλέπει άμεσα, στατιστικά σημαντικά και με θετικό πρόσημο τόσο τη διάσταση της Θερμότητας ($\beta = .60$) όσο και της Ικανότητας ($\beta = .60$). Επιπλέον, η Ενδοομαδική ταύτιση φαίνεται να προβλέπει άμεσα, αρνητικά στατιστικά σημαντικά τόσο τη Θερμότητα ($\beta = -.35$), όσο και την Ικανότητα ($\beta = -.24$).

Αναφορικά με τις έμμεσες επιδράσεις, η γνωστική παράμετρος της Ανάγκης για Περαιώση προβλέπει θετικά τη διάσταση της Θερμότητας ($\beta = .17$) και της Ικανότητας ($\beta = .17$) διαμέσου του Δεξιόστροφου Αυταρχισμού, και διαμέσου του Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας και της Ενδοομαδικής Ταύτισης. Ωστόσο, η παράμετρος της Ανάγκης για Νόηση προβλέπει αρνητικά τις διαστάσεις της Θερμότητας ($\beta = -.20$) και της Ικανότητας ($\beta = -.14$) διαμέσου της Ενδοομαδικής Ταύτισης. Τέλος, ο Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας προβλέπει με θετικό πρόσημο τη Θερμότητα ($\beta = .07$) και την Ικανότητα ($\beta = .05$) διαμέσου της Ενδοομαδικής Ταύτισης.

Συνοψίζοντας, παραθέτοντας τις συνολικές (άμεσες και έμμεσες) επιδράσεις, αναφορικά με τη εξαρτημένη μεταβλητή της διάστασης της Θερμότητας, την ισχυρότερη επίδραση φάνηκε να ασκεί ο Δεξιόστροφος Αυταρχισμός ($\beta = .60$), στη συνέχεια, η Ενδοομαδική Ταύτιση ($\beta = -.35$), η Ανάγκη για Νόηση ($\beta = -.20$), η Ανάγκη για Περαιώση ($\beta = .17$) και τέλος, ο Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας ($\beta = .07$). Όσον αφορά τη διάσταση της Ικανότητας, την ισχυρότερη επίδραση ασκεί ο Δεξιόστροφος Αυταρχισμός ($\beta = .60$), ακολουθεί η Ενδοομαδική Ταύτιση ($\beta = -.24$), η Ανάγκη για Περαιώση ($\beta = .17$), η Ανάγκη για Νόηση ($\beta = -.14$) και τέλος, ο Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας ($\beta = .05$).

Γράφημα 4. Μοντέλο Ανάλυσης Διαδρομών για την εξαγωγή του Στερεοτύπου των vegans για τους κρεατοφάγους.

* $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$

Συζήτηση

Σε αυτό το σημείο είναι ιδιαίτερα σημαντικό να σχολιάσουμε τα αποτελέσματα της εν λόγω έρευνας, με σκοπό να ερμηνεύσουμε και να νοηματοδοτήσουμε τα σχετικά ευρήματα. Ο σχετικός σχολιασμός και η συνεπακόλουθη ερμηνεία δύναται να δια φωτίσει τα υπό διερεύνηση φαινόμενα και να προσφέρει στην καλύτερη κατανόηση τους.

Αναφορικά με την κατανομή των κρεατοφάγων και των vegans σχετικά με το βιολογικό φύλο, φαίνεται πως οι άνδρες κρεατοφάγοι είναι περισσότεροι από το αναμενόμενο, ενώ οι άνδρες vegans είναι λιγότεροι από το αναμενόμενο. Το εύρημα αυτό φανερώνει πως υπάρχει μια «δυσκολία» για τον ανδρικό πληθυσμό να ακολουθήσει ένα vegan τρόπο ζωής (Love & Sulikowski, 2018; MacInnis & Hodson, 2017). Η «δυσκολία» αυτή φαίνεται να απορρέει από το γεγονός ότι η κατανάλωση κρέατος είναι συνδεδεμένη με την αρρενωπότητα. Επομένως, η ακολούθηση ενός vegan τρόπου ζωής από έναν άνδρα, πιθανότατα, ισοδυναμεί με πλήγμα στην προσλαμβανόμενη αρρενωπότητά του από τους άλλους. Με αυτόν τον τρόπο, η «υπερεκπροσώπηση» του ανδρικού φύλου στην ομάδα των κρεατοφάγων είναι αναμενόμενη, λαμβάνοντας υπόψη τη άτυπη σύνδεση ανάμεσα στην έννοια της κρεατοφαγίας και της αρρενωπότητας.

Όσον αφορά το γυναικείο πληθυσμό, οι γυναίκες κρεατοφάγοι είναι λιγότερες από το αναμενόμενο, ενώ οι γυναίκες vegans είναι περισσότερες από το αναμενόμενο. Το εύρημα αυτό δεν εκπλήσσει, δεδομένου πως η αξιολόγηση τόσο των vegeterians όσο και των vegans γυναικών είναι θετικότερη συγκριτικά με αυτήν των vegeterians και vegans ανδρών (MacInnis & Hodson, 2017). Η εικόνα, δηλαδή, των γυναικών που ανήκουν σε διαφορετικούς τύπους διατροφικών ομάδων είναι θετικότερη συγκριτικά με αυτήν των ανδρών, επιβεβαιώνοντας έτσι με έναν έμμεσο τρόπο τη σύνδεση της κατανάλωσης κρέατος με την αρρενωπότητα.

Εξίσου ενδιαφέρουσα είναι η κατανομή των δύο διατροφικών ομάδων αναφορικά με την εργασιακή απασχόληση. Αναλυτικότερα, οι κρεατοφάγοι φοιτητές είναι περισσότεροι από το αναμενόμενο, ενώ οι vegans φοιτητές είναι λιγότεροι από το αναμενόμενο. Το εύρημα αυτό εξηγείται, πιθανότατα, από το γεγονός ότι ο vegan τρόπος ζωής είναι ιδιαίτερα δαπανηρός και ίσως, απαγορευτικός για τους φοιτητές.

Αναφορικά με την κατανομή τους στο πεδίο της ανεργίας, οι κρεατοφάγοι άνεργοι είναι λιγότεροι από το αναμενόμενο, ενώ οι vegans άνεργοι είναι περισσότεροι από το αναμενόμενο. Πιθανότατα, αυτό εξηγείται από το γεγονός ότι οι κρεατοφάγοι με υψηλά επίπεδα δεξιόστροφων αντιλήψεων, προκατάληψης σχετικά με το φύλο, ενδοομαδικής ταύτισης και προσλαμβανόμενης απειλής από την ομάδα των vegans, τείνουν να αποφεύγουν περισσότερο την ομάδα αυτή και επομένως, την επαφή – συσχέτιση μαζί τους. Επιπλέον, οι κρεατοφάγοι φαίνεται να διστάζουν περισσότερο να προσλάβουν έναν vegetarian ή vegan υπάλληλο, να νοικιάσουν κάτι σε έναν vegetarian ή vegan ή ακόμα να νοικιάσουν κάτι από αυτόν (MacInnis & Hodson, 2017). Η επιστημονική βιβλιογραφία παραθέτει περιπτώσεις άρνησης πρόσληψης ενός ατόμου που ακολουθεί έναν vegan τρόπο ζωής (MacInnis & Hodson, 2017).

Αναφορικά με τις διαφορές φύλου στις ιδεολογικές παραμέτρους, το εύρημα περί υψηλότερου Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας των ανδρών κρεατοφάγων επιβεβαιώνει το γεγονός ότι οι άνδρες κρεατοφάγοι τείνουν να συμφωνούν περισσότερο με μια ιεραρχική διάρθρωση του κόσμου (Judge & Wilson, 2018; Milfont et al., 2013; Pratto et al., 1994). Δεν συμβαίνει το ίδιο, στην παρούσα έρευνα, με το εύρημα περί υψηλότερου Δεξιόστροφου Αυταρχισμού των γυναικών vegans, το οποίο μοιάζει παράδοξο και αντιφατικό. Πιθανότατα, το χρονικό διάστημα ακολούθησης του vegan τρόπου ζωής να μπορούσε να δια φωτίσει το σχετικό εύρημα.

Προχωρώντας στο στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans, αυτό είναι ζηλόφθονο όπως έχει ήδη επιβεβαιωθεί και σε πρότερες έρευνες (MacInnis & Hodson, 2017). Στην παρούσα έρευνα, οι κρεατοφάγοι εκλαμβάνουν τους vegans ως άτομα ψυχρά, ικανά και ανταγωνιστικά. Μάλιστα, οι κρεατοφάγοι – και δη οι γυναίκες – αξιολογούν τους vegans ως περισσότερο ικανούς σε σχέση με το πώς αξιολογούν οι vegans τους κρεατοφάγους. Ωστόσο, αξιολογούν τους vegans χαμηλά ως προς την θερμότητα, δηλαδή, την κοινωνικότητα και ως εκ τούτου, τη δυνατότητα να σχετιστούν και να συνάψουν κοινωνικές σχέσεις. Οι ομάδες που αξιολογούνται χαμηλά στην κοινωνικότητα, εκλαμβάνονται ως περίεργα άτομα και απομονωμένα. Παρόλα αυτά, οι κρεατοφάγοι αξιολογούν του vegans ως περισσότερο θερμούς σε σχέση με το πώς αξιολογούν οι vegans τους κρεατοφάγους.

Το εύρημα που παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον είναι το συναίσθημα που νιώθουν οι κρεατοφάγοι για τους vegans, δηλαδή το συναίσθημα του θαυμασμού. Το

ζηλόφθονο στερεότυπο προκαλεί κυρίως συναίσθημα ζήλειας και φθόνου, ωστόσο, το συναίσθημα του θαυμασμού έχει εντοπιστεί σε πρότερες έρευνες (Sanders & Ramasubramanian, 2012; Wu et al., 2018) και στο ζηλόφθονο στερεότυπο. Στην ξενόγλωσση βιβλιογραφία εντοπίζεται ως “begrudging admiration”, δηλαδή, ως μνησίκακος θαυμασμός. Ένας θαυμασμός που περιέχει φθόνο και ζήλεια για αυτό που κατέχει κάποιος άλλος.

Μια πιθανή εξήγηση θα μπορούσε να είναι ότι η ομάδα των vegans ανακίνησε στην ομάδα των κρεατοφάγων συναισθήματα θαυμασμού, επειδή, πιθανόν, πολλοί από τους κρεατοφάγους να μην ταυτίζονται με την τυπική εικόνα της ομάδας τους. Είναι πιθανόν, δηλαδή, να μην καταναλώνουν τόσο συχνά κρέας και τα παράγωγά του στην καθημερινή διατροφή τους και ως εκ τούτου, να τείνουν προς εναλλακτικούς τύπους διατροφικών επιλογών. Μια κλίμακα αυτοτοποθέτησης στο συνεχές «κρεατοφάγοι – vegans», πιθανότατα, να έδινε περισσότερα στοιχεία σχετικά με αυτό. Μια άλλη ερμηνεία θα μπορούσε να είναι το γεγονός ότι οι vegans δεν αποτελούν απειλή για τους κρεατοφάγους με την «τυπική» σημασία του όρου «απειλή». Αποτελούν, περισσότερο, μια συμβολική απειλή. Επομένως, δεν προκαλούν τα ίδια συναισθήματα που θα προκαλούσε μια «ρεαλιστική» απειλή.

Η επικρατέστερη συμπεριφορική πρόθεση απέναντί τους είναι η παθητική διευκόλυνση, συμπεριφορική πρόθεση που εντοπίζεται στο ζηλόφθονο στερεότυπο μαζί με την ενεργή βλάβη. Αυτό σημαίνει ότι οι κρεατοφάγοι συνεργάζονται και συνασπίζονται μαζί με τους vegans, είτε επειδή πρόκειται για μια «απαραίτητη σύνδεση» με την ομάδα αυτή, είτε γιατί πρόκειται για μια «βολική συνεργασία». Αυτό περιλαμβάνει την υποχρέωση και την ανοχή από μέρους τους με σκοπό να εξυπηρετηθούν οι στόχοι της ενδοομάδας. Πράττουν, δηλαδή, με αυτόν τον τρόπο, προκειμένου να ικανοποιήσουν τα ομαδικά τους συμφέροντα. Είναι σημαντικό να τονιστεί πως ομάδες που φθονούν – θαυμάζουν άλλες εξωομάδες, τείνουν να συμπεριφέρονται απέναντί τους μέσω της παθητικής και ενεργής διευκόλυνσης (Wu et al., 2018). Το στοιχείο αυτό επιβεβαιώνεται και στην παρούσα έρευνα, καθώς οι κρεατοφάγοι πράττουν απέναντι στους vegans, κυρίως, μέσω παθητικής διευκόλυνσης και αμέσως μετά, μέσω της ενεργούς διευκόλυνσης. Η συμπεριφορική πρόθεση της ενεργής βλάβης δεν φάνηκε να ισχύει από τους κρεατοφάγους προς τους vegans. Η πρόθεση μιας ομάδας να βλάψει ενεργά μια εξωομάδα, την οποία φθονεί,

παρουσιάζεται όταν ο φθόνος μετατρέπεται σε θυμό στα πλαίσια οικονομικών κρίσεων και γενικά συγκεκριμένων κοινωνικοοικονομικών συνθηκών (Cuddy et al., 2008).

Εν αντιθέσει, το στερεότυπο των vegans προς τους κρεατοφάγους παρουσιάζεται αντιφατικό στην παρούσα έρευνα. Αναλυτικότερα, οι vegans εκλαμβάνουν τους κρεατοφάγους ως άτομα περισσότερο ανταγωνιστικά παρά άτομα με κύρος, εύρημα που παραπέμπει στο περιφρονητικό στερεότυπο. Η αξιολόγησή τους αναφορικά με τη διάσταση της θερμότητας και της ικανότητας, έδειξε ότι οι vegans αξιολογούν τους κρεατοφάγους ως περισσότερο ικανούς παρά θερμούς, εύρημα που παραπέμπει στο ζηλόφθονο στερεότυπο. Το επικρατέστερο συναίσθημα που νιώθουν απέναντί τους είναι η περιφρόνηση, που είναι σύμφωνο με το περιφρονητικό στερεότυπο, ενώ την ίδια στιγμή, τείνουν να συμπεριφέρονται απέναντι στους κρεατοφάγους μέσω της ενεργής διευκόλυνσης, δηλαδή βοηθώντας τους και προστατεύοντάς τους, συμπεριφορική πρόθεση που αφορά είτε το στερεότυπο του θαυμασμού είτε το πατερναλιστικό στερεότυπο. Επομένως, τα ευρήματα αναφορικά με το προσλαμβανόμενο κύρος – ανταγωνισμό και τον τύπο των συναισθημάτων επιβεβαιώνουν εν μέρει την αρχική υπόθεση για το περιφρονητικό στερεότυπο. Δεν συμβαίνει το ίδιο με τις διαστάσεις της θερμότητας – ικανότητας και τις συμπεριφορικές προθέσεις.

Πιθανότατα, το αντιφατικό στερεότυπο των vegans για τους κρεατοφάγους σχετίζεται με το χρονικό διάστημα, που οι vegans ακολουθούν αυτόν τον τρόπο ζωής. Πρότερες έρευνες (Tian et al., 2019) έχουν δείξει πως η συμπεριφορά εκλογίκευσης της κατανάλωσης κρέατος από πλευράς των vegeterians επηρεάζει θετικά την αξιολόγησή τους για τους κρεατοφάγους. Όλα αυτά συνάδουν στο ότι το στερεότυπο των vegans για τους κρεατοφάγους χρήζει περαιτέρω διερεύνησης με στόχο την μελλοντική καλύτερη κατανόησή του.

Επιπρόσθετα, εντοπίστηκαν διαφορές ανάμεσα στις δύο ομάδες αναφορικά με τις ερευνητικές παραμέτρους. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τον παράγοντα της Ενδοομαδικής Ταύτισης, οι vegans παρουσιάζουν υψηλότερη ενδοομαδική ταύτιση συγκριτικά με τους κρεατοφάγους. Νιώθουν, δηλαδή, ισχυρότερους δεσμούς με την ομάδα τους, αισθάνονται μεγαλύτερη αλληλεγγύη μεταξύ τους και ο vegan τρόπος ζωής είναι κεντρικότερο στοιχείο στην ταυτότητά τους σε σχέση με τους κρεατοφάγους. Το εύρημα αυτό είναι συχνό στις μειονοτικές ομάδες, δεδομένου ότι

είναι ένας τρόπος αυτοπροστασίας. Είναι ένας τρόπος, δηλαδή, να προστατεύσουν την ταυτότητά τους και συνεπώς, την ομάδα τους μέσα στην πλειοψηφία.

Τα αποτελέσματα των αναλύσεων έδειξαν διαφορές σχετικά με τις ατομικές γνωστικές παραμέτρους (Ανάγκη για Νόηση, Ανάγκη για Περαιώση). Οι κρεατοφάγοι, δηλαδή, σκόραραν υψηλότερα στην Ανάγκη για Περαιώση, συγκριτικά με τους vegans. Οι πρώτοι, δηλαδή, φαίνεται να έχουν μεγαλύτερη ανάγκη για διευθετήσουν γρήγορα τα θέματα και να αναζητούν σε μεγαλύτερο βαθμό μια άμεση απάντηση προκειμένου να αισθανθούν ανακούφιση. Πιθανότατα, αυτό το γνωστικό χαρακτηριστικό να εξυπηρετεί ώστε να μην «έρχονται αντιμέτωποι» με προβληματισμούς περί της κυρίαρχης πολιτισμικής νόρμας που ακολουθούν και εν προκειμένω, της κατανάλωσης κρέατος. Παράλληλα, οι κρεατοφάγοι σκόραραν υψηλότερα και στην ανάγκη εμπλοκής σε σκέψεις που απαιτούν προσπάθεια (Ανάγκη για Νόηση), συγκριτικά με τους vegans. Φαίνεται, δηλαδή, να απολαμβάνουν να εμπλέκονται σε σκέψεις και προβλήματα που απαιτούν σκέψη, προσπάθεια και ενεργή ενασχόληση. Το εύρημα αυτό είναι αντιφατικό, δεδομένου πως όσοι αναζητούν μια γρήγορη απάντηση ως «λύση», τείνουν εξ ορισμού να μην εμπλέκονται σε σκέψεις και προβλήματα που απαιτούν μια ιδιαίτερη διαδικασία και προσπάθεια από πλευράς τους. Ο παράγοντας της Ανάγκης για Περαιώση, δηλαδή, συσχετίζεται αρνητικά με τον παράγοντα της Ανάγκης για Νόηση με βάση την υπάρχουσα βιβλιογραφία. Συνολικά, και οι δύο ομάδες φάνηκε ότι εμπλέκονται λιγότερο σε σκέψεις που απαιτούν προσπάθεια (Ανάγκη για Νόηση) σε σχέση με την ανάγκη εύρεσης μιας άμεσης απάντησης (Ανάγκη για Περαιώση).

Περνώντας στις ιδεολογικές παραμέτρους (Δεξιόστροφος Αυταρχισμός, Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας) οι κρεατοφάγοι φαίνεται να εμφανίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό πεποιθήσεις Δεξιόστροφου Αυταρχισμού και Προσανατολισμού Κοινωνικής Κυριαρχίας. Πιστεύουν, δηλαδή, σε μια ιεραρχική κοινωνική οργάνωση, που τοποθετεί κάποιες ομάδες σε προνομιότερη από άλλες με σκοπό τη βέλτιστη λειτουργία της κοινωνίας. Η ασπαζόμενη ιδεολογία των κρεατοφάγων, η οποία έχει μεταβιβαστεί διαγενεακά μέσω του περιβάλλοντος, προσανατολίζεται στην κυριαρχία των ανθρώπων έναντι των ζώων και κατ' επέκταση στη διάρθρωση της κοινωνίας με έναν ταξικό και ιεραρχικό τρόπο (Allen et al., 2000; Allen & Hung, 2003; Bilewicz et al., 2011; Dhont et al., 2019; Dhont & Hodson, 2014; MacInnis & Hodson, 2017). Από την άλλη πλευρά, οι vegans αποτασσόμενοι την ανισότητα ανθρώπων και ζώων και

υπερασπιζόμενοι την ισότητά τους με αυτά, φαίνεται να έχουν γενικεύσει τις συμπεριφορές αυτές και σε κοινωνικό επίπεδο. Εμφανίζουν, δηλαδή, όπως φαίνεται και από τους πρότερους στατιστικούς ελέγχους σε μικρότερο βαθμό δεξιόστροφες αντιλήψεις. Επιπλέον, το εύρημα περί μεγαλύτερης συμφωνίας των κρεατοφάγων, συγκριτικά με τους vegans, με τις Πεποιθήσεις Υπεροχής των ανθρώπων έναντι των ζώων συνάδει με το γεγονός ότι η ιδεολογία των vegans διαρθρώνεται γύρω από το γεγονός ότι οι άνθρωποι και τα ζώα είναι ισότιμα, ισάξια και χρήζουν ίσης μεταχείρισης.

Αναφορικά με τα μοντέλα δομικών εξισώσεων (Structural Equation Models - SEM) φάνηκε ότι το στερεότυπο των κρεατοφάγων για τους vegans προβλέπεται, κατά κύριο λόγο, από τον παράγοντα της Απειλής από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής, στη συνέχεια τον Προσανατολισμό Κοινωνικής Κυριαρχίας, τις Πεποιθήσεις Υπεροχής, την Ανάγκη για Περαιώση, την Ενδοομαδική Ταύτιση και τέλος, την Ανάγκη για Νόηση. Οι διαδρομές του μοντέλου που αναδύονται επιβεβαιώνουν -σε ένα μέρος- το προβλεπτικό μοντέλο των MacInnis & Hodson (2017). Αναλυτικότερα, η Απειλή από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής φαίνεται να είναι ο ισχυρότερος προβλεπτικός παράγοντας· η προσλαμβανόμενη απειλή των κρεατοφάγων για τους vegans δύναται να προβλέψει με αρνητικό τρόπο το πώς βλέπουν οι μεν τους δε. Σημαντικός προβλεπτικός παράγοντας είναι, κατά σειρά, και ο Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας και οι Πεποιθήσεις Υπεροχής. Οι τρεις αυτές παράμετροι δείχνουν ότι στη σκέψη των κρεατοφάγων, η κοινωνική διάρθρωση είναι δομημένη με έναν συγκεκριμένο και πάγιο τρόπο. Η κοινωνία είναι δομημένη με τέτοιο τρόπο, για τους κρεατοφάγους, που τοποθετεί τους ανθρώπους σε ευνοϊκότερη θέση συγκριτικά με τα ζώα και έτσι, οτιδήποτε δύναται να διαταράξει την ισορροπία αυτή αποτελεί κίνδυνο. Όσο περισσότερο, δηλαδή, συμφωνούν με τα παραπάνω, τόσο πιθανότερο είναι να αξιολογήσουν αρνητικά τους vegans.

Αντιστοίχως, το στερεότυπο των vegans για τους κρεατοφάγους προβλέπεται, κατά κύριο λόγο, από το Δεξιόστροφο Αυταρχισμό, στη συνέχεια, την Ενδοομαδική Ταύτιση, την Ανάγκη για Νόηση, την Ανάγκη για Περαιώση και τέλος, τον Προσανατολισμό Κοινωνικής Κυριαρχίας. Το γεγονός ότι ο Δεξιόστροφος Αυταρχισμός είναι ο σημαντικότερος προβλεπτικός παράγοντας ανάμεσα στους υπόλοιπους είναι ένα ιδιαίτερα παράδοξο εύρημα. Εδώ έρχεται να προστεθεί το εύρημα περί υψηλότερου Δεξιόστροφου Αυταρχισμού των γυναικών, συμπεριλαμβανομένου

των vegans, έναντι των ανδρών. Όσο περισσότερο, δηλαδή, αντιμετωπίζουν τον κόσμο σαν ένα «επικίνδυνο» μέρος, τόσο περισσότερο αξιολογούν θετικά τους κρεατοφάγους. Ίσως, και σε αυτήν την περίπτωση, πρόκειται για άτομα που έχουν αλλάξει διατροφική ομάδα και τρόπο ζωής σχετικά πρόσφατα, με αποτέλεσμα να «μοιάζει» -σε αυτό το σημείο- η ιδεολογία τους με αυτή των κρεατοφάγων, δηλαδή οι κρεατοφάγοι δεν προσλαμβάνονται ως απειλή διότι μέχρι πρόσφατα αποτελούσαν ενδοομάδα και για αυτό δεν αξιολογούνται αρνητικά. Η Ενδοομαδική Ταύτιση συμβάλλει, επίσης, στη διαμόρφωση του στερεοτύπου. Οι ισχυροί δεσμοί με την ομάδα των vegans, η θέαση του εαυτού ως αντιπροσωπευτικό μέλος της ομάδας και η κεντρικότητα της υπαγωγής στην ομάδα στην ταυτότητα δύνανται να προβλέψουν την αρνητική αξιολόγηση των κρεατοφάγων.

Αξιοποιώντας τα ευρήματα της παρούσας έρευνας με σκοπό την παρέμβαση στα εν λόγω αμοιβαία στερεότυπα και συνεπακόλουθα, στη βελτίωση της κοινωνικής πραγματικότητας, φαίνεται είναι ιδιαίτερα σημαντική η παροχή περισσότερων πληροφοριών στο ευρύ κοινό σχετικά με την ομάδα των vegans. Οι πληροφορίες αυτές, από πλευράς των Μέσων Ενημέρωσης και Κοινωνικής Δικτύωσης, χρειάζεται να είναι σαφείς, αντικειμενικές και να μην εμπεριέχουν την προσωπική χροιά κάποιου - στο μέτρο του δυνατού. Αυτός ο τρόπος δύναται να εμπλουτίσει την αναπαράσταση των κρεατοφάγων για τους vegans, να συνεισφέρει στην άμβλυνση του στερεοτύπου από πλευράς των κρεατοφάγων και κατ' επέκταση να οδηγήσει σε έναν γόνιμο διάλογο μεταξύ των δύο ομάδων. Ο ρόλος των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης είναι ιδιαίτερα σημαντικός σε αυτό, δεδομένου ότι ενισχύουν έμμεσα τα ήδη υπάρχοντα κοινωνικά στερεότυπα.

Τέλος, είναι ιδιαίτερα σημαντικός ο τρόπος προσέγγισης των κρεατοφάγων από πλευράς των άλλων διατροφικών ομάδων και συγκεκριμένα των vegans. Έχει φανεί ότι στρατηγικές που «σοκάρουν» τους κρεατοφάγους δεν συμβάλλουν θετικά στην αναθεώρηση των απόψεων και των επιλογών τους και ως εκ τούτου, στη μεταστροφή τους, διότι έρχονται άμεσα αντιμέτωποι με το συναίσθημα της ενοχής (Greenebaum, 2012). Αντιθέτως, η παρέμβαση, από πλευράς των vegans, στον κατάλληλο χώρο και τον «κατάλληλο» χρόνο, χωρίς επίκριση και με ένα εύστοχο παράδειγμα φαίνεται να είναι αποτελεσματικότερη.

Περιορισμοί και μελλοντικές προεκτάσεις

Είναι σύνηθες οι έρευνες να ενέχουν περιορισμούς που, πιθανότητα, επηρέασαν το αποτέλεσμα των αναλύσεων τους. Ωστόσο, οι περιορισμοί αυτοί δύνανται να αποτελέσουν έναυσμα για μεταγενέστερες έρευνες.

Το ζήτημα της σύγκρουσης ανάμεσα στους κρεατοφάγους και τους vegans δεν είναι ένα φαινόμενο μονοπαράγοντικό. Η επιστημονική βιβλιογραφία επί του θέματος της προκατάληψης μεταξύ των ομάδων έχει καταλήξει στην αλληλεπίδραση τόσο ατομικών όσο και κοινωνικών παραγόντων (Hodson & Dhont, 2015). Στη συγκεκριμένη έρευνα, έγινε μια προσπάθεια συμπερίληψης τόσο ατομικών γνωστικών παραμέτρων (Ανάγκη για Περαιώση, Ανάγκη για Νόηση) όσο και ιδεολογικών παραμέτρων (Δεξιόστροφος Αυταρχισμός, Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας). Ωστόσο, δεν γνωρίζουμε εάν επιπρόσθετοι παράγοντες, θα προσέφεραν εξηγητικά σχετικά με το φαινόμενο. Επομένως, η συμπερίληψη άλλων παραγόντων, ίσως, προσέφερε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του φαινομένου.

Ένας επιπρόσθετος περιορισμός της έρευνας ήταν το μέγεθος του δείγματος. Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με την ομάδα των κρεατοφάγων, συγκεντρώθηκαν 137 συμμετέχοντες, ενώ αναφορικά με την ομάδα των vegans μόνο 102. Ο περιορισμένος αυτός αριθμός των vegans συμμετεχόντων, προέκυψε από τη δυσκολία συμμετοχής τους στην εν λόγω έρευνα. Η καυστική κριτική από μέρους τους, η εκτενής επεξεργασία των όρων της έρευνας και η αντίσταση συμμετοχής ήταν ιδιαίτερα έντονη, γεγονός που λειτούργησε ανασταλτικά και για τους υπόλοιπους vegans. Βλέποντας ένα άτομο της ενδοομάδας τους να πράττει με τον τρόπο αυτό, οι υπόλοιποι μιμήθηκαν τη συμπεριφορά του μέλους της ενδοομάδας τους. Έτσι, ένα μεγαλύτερο αριθμητικά δείγμα, πιθανότατα, να προσέφερε πιο πλούσια αποτελέσματα.

Καθοριστικό ρόλο, πιθανότατα, να έπαιξε και η ταυτότητα της ερευνήτριας στις ομάδες των vegans. Η ίδια δεν είναι vegan, κάτι το οποίο δεν γνωστοποιήθηκε ρητά στους συμμετέχοντες, ωστόσο, τα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης προσφέρουν τη δυνατότητα διερεύνησης των προσωπικών πληροφοριών ενός ατόμου. Επομένως, χωρίς δραστηριότητα στις ομάδες των vegans –εκτός από την ανάρτηση της έρευνας– και χωρίς να μοιράζεται η ερευνήτρια την ίδια ταυτότητα με εκείνους, πιθανότατα, η έρευνα να βιώθηκε ως απειλή.

Ένας επιπρόσθετος περιορισμός είναι ότι οι συμμετέχοντες δεν ρωτήθηκαν για τη διατροφική τους επιλογή, εάν δηλαδή είναι κρεατοφάγοι ή vegans. Τα δύο ερωτηματολόγια ανέφεραν, στην αρχή τους, τον πληθυσμό στον οποίο απευθύνονταν, δηλαδή είτε σε κρεατοφάγους είτε σε vegans που ακολουθούν αυτό το τρόπο ζωής πάνω από 6 μήνες. Πιθανότατα, η εισαγωγή μιας ερώτησης αυτοαναφοράς σχετικά με τη συχνότητα κατανάλωσης κρέατος σε εβδομαδιαία βάση ή μη, και η εισαγωγή μιας ερώτησης που θα αφορούσε τον αυτοχαρακτηρισμό κάποιου ως κρεατοφάγο, vegan ή ο,τιδήποτε άλλο, να ήταν περισσότερο βοηθητικές για την ανάλυση των αποτελεσμάτων. Στην παρούσα έρευνα, οι δύο αυτές διατροφικές ομάδες, των κρεατοφάγων και των vegans, παρουσιάστηκαν εξαρχής de facto, γεγονός που δεν αντιπροσωπευτικό της πραγματικότητας. Για παράδειγμα, κάποιος μπορεί να αυτοκατηγοριοποιείται ως κρεατοφάγος αλλά η συχνότητα κατανάλωσης κρέατος και παραγώγων αυτού να είναι αραιή εβδομαδιαία ή κάποιος να αυτοκατηγοριοποιείται ως vegan και να «παρακάμπτει» το vegan διαιτολόγιο σε κάποιες περιστάσεις. Τέτοιου είδους διαφορές, ίσως, έδιναν διαφορετικά αποτελέσματα. Είναι σημαντικό να προστεθεί το γεγονός πως ο χρόνος που κάποιος ακολουθεί το vegan τρόπο ζωής δεν αξιοποιήθηκε ενεργά ως βασική παράμετρος στις αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν, στοιχείο που μπορεί να προσέφερε εξηγητικά στις αναλύσεις που πραγματοποιήθηκαν.

Είναι σημαντικό να διευκρινίσουμε πως σε πρότερες έρευνες (Tian et al., 2019), οι λόγοι αλλαγής διατροφικής ομάδας (περιβαλλοντικοί λόγοι, λόγοι υγείας, ηθικοί λόγοι κ.α.) φαίνεται να παίζουν καθοριστικό ρόλο στην αξιολόγηση των vegeterians για τους κρεατοφάγους. Επομένως, αναφορικά με την παρούσα έρευνα, θα είχε ενδιαφέρον η ενσωμάτωση των λόγων αλλαγής διατροφικής ομάδας στην πρόβλεψη του στερεοτύπου για τους κρεατοφάγους.

Τέλος, είναι ιδιαίτερα σημαντική η αναφορά των συνθηκών υπό των οποίων πραγματοποιήθηκε η παρούσα έρευνα. Επρόκειτο για το διάστημα Μάιος – Ιούλιος του 2020. Ο πρώτος μήνας διεξαγωγής της έρευνας, ο Μάιος ήταν ο τελευταίος μήνας της πρώτης υποχρεωτικής καραντίνας λόγω του SARS-CoV-2, η οποία είχε επιβληθεί εκείνη την εποχή στην Ελλάδα. Επομένως, επρόκειτο για ένα διάστημα με πρωτόγνωρες συνθήκες για τους πολίτες και ως εκ τούτου πρωτόγνωρα συναισθήματα, με κυρίαρχο το αίσθημα του έντονου φόβου και άγχους. Δεν γνωρίζουμε αν θα υπήρχε κάποια διαφορά, εάν η έρευνα διεξάγονταν υπό ομαλές κοινωνικές συνθήκες.

Συνολικά, ελπίζουμε η έρευνα αυτή να προσέθεσε στην υπάρχουσα επιστημονική έρευνα και βιβλιογραφία επί του θέματος. Παράλληλα, ευελπιστούμε να αποτελέσει έναυσμα για περαιτέρω διερεύνηση του θέματος σε εθνική και παγκόσμια κλίμακα, δεδομένου ότι η κοινωνική πραγματικότητα αποτελείται και ως εκ τούτου, διαμορφώνεται από όλο και περισσότερες, διαφορετικές διατροφικές ομάδες που επηρεάζουν και δρουν στην κοινωνικοπολιτική σκηνή του σήμερα και του αύριο. Η χαρτογράφηση του τρόπου σκέψης και δράσης τους δύναται να προσφέρει στο μελλοντικό σχεδιασμό παρεμβάσεων, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, σε ποικίλα κοινωνικοπολιτικά θέματα όπως η περιβαλλοντική προστασία.

Πηγές –Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

Γκουμάτση, Σ., Προδρομίτης Γ., Παπαστάμου, Σ. (2010). Όψεις συμβολικής νομιμοποίησης και απονομιοποίησης του κοινωνικού συστήματος. Στο Παπαστάμου, Σ., Προδρομίτης Γ., Παυλόπουλος Β. (επιμ.) «Κοινωνική νόηση, σκέψη και συμπεριφορά: 29 Έλληνες κοινωνικοί ψυχολόγοι ανα-κρίνουν την επιστήμη τους». (σ. 645-674) Αθήνα: Πεδίο.

Ξενόγλωσση

Allen, M. W., & Hung Ng, S. (2003). Human values, utilitarian benefits and identification: the case of meat. *European Journal of Social Psychology*, 33(1), 37–56. doi:10.1002/ejsp.128

Allen, M.W., Wilson, M., Hung N. S., & Dunne, M. (2000). Values and beliefs of vegetarians and omnivores. *The Journal of Social Psychology*, 140 (4), 405-422. doi: 10.1080/00224540009600481

Altemeyer, B. (1981). Right-wing authoritarianism. Winnipeg, Manitoba, Canada: University of Manitoba Press.

Becker, J. C., Radke, H. R. M., & Kutlaca, M. (2019). Stopping wolves in the wild and legitimizing meat consumption: Effects of right-wing authoritarianism and social dominance on animal-related behaviors. *Group Processes & Intergroup Relations*, 22 (6), 804–817. doi:10.1177/1368430218824409

Bilewicz, M., Imhoff, R., & Drogosz, M. (2011). The humanity of what we eat: Conceptions of human uniqueness among vegetarians and omnivores. *European Journal of Social Psychology*, 41(2), 201–209. doi:10.1002/ejsp.766

Cacioppo J. T., & Petty R. E. (1982). The need for cognition. *Journal of Personality and Social Psychology*, 42 (1), 116-131

Cole, M., & Morgan, K. (2011). Vegaphobia: derogatory discourses of veganism and the reproduction of speciesism in UK national newspapers¹. *The British Journal of Sociology*, 62 (1), 134–153. doi:10.1111/j.1468-4446.2010. 01348.x

- Costello, K., & Hodson, G. (2011). Social dominance-based threat reactions to immigrants in need of assistance. *European Journal of Social Psychology*, 41(2), 220–231. doi:10.1002/ejsp.769
- Crawford, M. T., & Skowronski, J. J. (1998). When motivated thought leads to heightened bias: High need for cognition can enhance the impact of stereotypes on memory. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 24 (10), 1075–1088. doi:10.1177/01461672982410005
- Cuddy, A. J. C., Fiske, S. T., & Glick, P. (2007). The BIAS map: Behaviors from intergroup affect and stereotypes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 92 (4), 631–648. doi:10.1037/0022-3514.92.4.631
- Cuddy, A. J. C., Fiske, S. T., & Glick, P. (2008). Warmth and competence as universal dimensions of social perception: The stereotype content model and the BIAS map. *Advances in Experimental Social Psychology*, 61–149. doi:10.1016/s0065-2601(07)00002-0
- Dhont, K., & Hodson, G. (2014). Why do right-wing adherents engage in more animal exploitation and meat consumption? *Personality and Individual Differences*, 64, 12–17. doi: 10.1016/j.paid.2014.02.002
- Earle, M., Hodson, G., Dhont, K., & MacInnis, C. (2019). Eating with our eyes (closed): Effects of visually associating animals with meat on antivegan/vegetarian attitudes and meat consumption willingness. *Group Processes & Intergroup Relations*, 1 -18. doi:10.1177/1368430219861848
- Hodson G., & Dhont K. (2015). The person-based nature of prejudice: Individual difference predictors of intergroup negativity. *European Review of Social Psychology*, 26 (1), 1-42. doi: 10.1080/10463283.2015.1070018
- Dhont, K., Hodson, G., Costello, K., & MacInnis, C. C. (2014). Social dominance orientation connects prejudicial human–human and human–animal relations. *Personality and Individual Differences*, 61-62, 105–108. doi: 10.1016/j.paid.2013.12.020
- Dhont, K., Hodson, G., Loughnan, S., Amiot, C. E. (2019). Rethinking human-animal relations: The critical role of social psychology. *Group Processes & Intergroup Relations*, 22 (6), 769-784. doi: 10.1177/1368430219864455

- Dhont, K., Roets, A., & Van Hiel, A. (2011). Opening closed minds: The combined effects of intergroup contact and need for closure on prejudice. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37, 514–528. doi:10.1177/0146167211399101
- Duckitt, J., & Sibley, C. G. (2007). Right wing authoritarianism, social dominance orientation and the dimensions of generalized prejudice. *European Journal of Personality*, 21 (2), 113–130. doi:10.1002/per.614
- Fiske, S.T., Cuddy, A.J.C., Glick, P., & Xu, J. (2002). A model of (often mixed) stereotype content: Competence and warmth respectively follow from perceived status and completion. *Journal of Personality and Social Psychology*, 82, 878–902.
- Glick P., Fiske S. T., Mladinic A., Saiz J.L., Abrams D., Masser B., Adetoun B., Osagie J.E., Akande A., Alao A., Brunner A., Willemsen T.M., Chipeta K., Dardenne B., Dijksterhuis A., Wigboldus D., Eckes T., Six-Materna I., Exposito F., Moya M., Faddy M., Kim H., Lameiras M., Sotelo M.J., Mucchi-Faina A., Romani M., Sakalh N., Udegbe B., Yamamoto M., Ui M., Ferreira M.C., Lopez W.L. (2000). Beyond Prejudice as Simple Antipathy: Hostile and Benevolent Sexism Across Cultures. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79 (5), 763 – 775, doi: 10.10J7/10022-JS I4.79.5.763
- Greenebaum, J. B. (2012). Managing impressions. *Humanity & Society*, 36 (4), 309–325. doi:10.1177/0160597612458898
- Hodson, G., & Esses, V. M. (2005). Lay perceptions of ethnic prejudice: causes, solutions, and individual differences. *European Journal of Social Psychology*, 35 (3), 329–344. doi:10.1002/ejsp.251
- Hoffarth, M. R., Azevedo, F., & Jost, J. T. (2019). Political conservatism and the exploitation of nonhuman animals: An application of system justification theory. *Group Processes & Intergroup Relations*, 22 (6), 858–878. doi:10.1177/1368430219843183
- Judge, M., & Wilson, M. S. (2018). A dual-process motivational model of attitudes towards vegetarians and vegans. *European Journal of Social Psychology*. doi:10.1002/ejsp.2386

- Kurz, T., Prosser, A. M. B., Rabinovich, A., & O'Neill, S. (2019). Could vegans and lycra cyclists be bad for the planet? Theorizing the role of moralized minority practice identities in processes of societal-level change. *Journal of Social Issues*. doi:10.1111/josi.12366
- Leach, Colin & Van Zomeren, Martijn & Zebl, Sven & Vliek, Michael & Pennekamp, Sjoerd & Doosje, Bertjan & Ouwerkerk, Jaap & Spears, Russell., (2008). Group-level self-definition and self-investment: A hierarchical (multicomponent) model of in-group identification. *Journal of Personality and Social Psychology*, 95, 144-65. doi: 10.1037/0022-3514.95.1.144.
- Leite, A. C., Dhont, K., & Hodson, G. (2018). Longitudinal effects of human supremacy beliefs and vegetarianism threat on moral exclusion (vs. inclusion) of animals. *European Journal of Social Psychology*. doi:10.1002/ejsp.2497
- Love, H. J., & Sulikowski, D. (2018). Of meat and men: sex differences in implicit and explicit attitudes toward meat. *Frontiers in Psychology*, 9. doi:10.3389/fpsyg.2018.00559
- MacInnis C.C. & Hodson G. (2017). It ain't easy eating greens: Evidence of bias toward vegetarians and vegans from both source and target. *Group Processes & Intergroup Relations*, 20 (6), 721-744. doi:10.1177/1368430215618253
- Sanders M.S., & Ramasubramanian S. (2012). An examination of African Americans' stereotyped perceptions of fictional media characters, *Howard Journal of Communications*, 23 (1), 17-39, doi: 10.1080/10646175.2012.641869
- Onraet, E., Van Hiel, A., Roets, A., & Cornelis, I. (2010). The closed mind: "Experience" and "cognition" aspects of openness to experience and need for closure as psychological bases for right-wing attitudes. *European Journal of Personality*, 25 (3), 184–197. doi:10.1002/per.775
- Pratto, F., Çidam, A., Stewart, A. L., Zeineddine, F. B., Aranda, M., Aiello, A., Henkel, K. E. (2013). Social dominance in context and in individuals. *Social Psychological and Personality Science*, 4 (5), 587-599. doi:10.1177/1948550612473663

- Pratto, F., Sidanius, J., Stallworth, L. M., & Malle, B. F. (1994). Social dominance orientation: A personality variable predicting social and political attitudes. *Journal of Personality and Social Psychology*, 67(4), 741–763. doi:10.1037/0022-3514.67.4.741
- Roets, A., & Van Hiel, A. (2011). Allport's prejudiced personality today: Need for closure as the motivated cognitive basis of prejudice. *Current Directions in Psychological Science*, 20 (6), 349–354. doi:10.1177/0963721411424894
- Rosenfeld, D. L. (2018). A comparison of dietarian identity profiles between vegetarians and vegans. *Food Quality and Preference*. doi: 10.1016/j.foodqual.2018.09.008
- Rothgerber, H. (2013). Real men don't eat (vegetable) quiche: Masculinity and the justification of meat consumption. *Psychology of Men & Masculinity*, 14 (4), 363–375. doi:10.1037/a0030379
- Shah, J. Y., Kruglanski, A. W., & Thompson, E. P. (1998). Membership has its (epistemic) rewards: Need for closure effects on in-group bias. *Journal of Personality and Social Psychology*, 75 (2), 383–393. doi:10.1037/0022-3514.75.2.383
- Sidanius, J., Pratto, F., & Mitchell, M., (1994). In-group identification, social dominance orientation, and differential intergroup social allocation. *The Journal of Social Psychology*, 134 (2), 151–167. doi:10.1080/00224545.1994.9711378
- Stephan, W.G., & Stephan, C.W. (2000). An integrated threat theory of prejudice. Στο Oskamp, S. (επιμ.) *Reducing prejudice and discrimination*. (σ.23 – 46). Mahwah, N.J: Erlbaum.
- Tajfel, H., & Turner, J. C. (1979). An integrative theory of intergroup conflict. Στο Austin, G., & Worchel, S. (επιμ.) *The Social Psychology of Inter-group Relations*. (σ. 33-47). Monterey, CA: Brooks/Cole.
- Tam, K.-P., Leung, A. K.-Y., & Chiu, C.-Y. (2008). On being a mindful authoritarian: Is need for cognition always associated with less punitiveness? *Political Psychology*, 29 (1), 77–91. doi:10.1111/j.1467-9221.2007.00613.x

- Thomas, E. F., Bury, S. M., Louis, W. R., Amiot, C. E., Molenberghs, P., Crane, M. F., & Decety, J., (2019). Vegetarian, vegan, activist, radical: Using latent profile analysis to examine different forms of support for animal welfare. *Group Processes & Intergroup Relations*, 22 (6), 836–857. doi:10.1177/1368430218824407 (supplementary material)
- Tian, Q., Zheng, Q., & Li, S., (2019). Underlying differences between Chinese omnivores and vegetarians in the evaluations of different dietary groups. *Frontiers in Psychology*, 10. doi:10.3389/fpsyg.2019.02644
- Wu, S. J., Bai, X., & Fiske, S. T. (2018). Admired rich or resented rich? How two cultures vary in envy. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 49(7), 1114–1143. doi:10.1177/0022022118774943

Παράρτημα Α

Πίνακας 1. Συσχετίσεις μεταξύ των παραγόντων RWA, SDO, NFL, NFCO, IDENT, SYPR, THREAT, WARMTH, COMPET (για την ομάδα των κρεατοφάγων).

Μεταβλητές	<i>M</i>	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Δεξιόστροφος Αυταρχισμός (RWA)	4.26	-	-.02	.20*	.12	.13	-.13	.09	.12	.13
2. Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας (SDO)	2.27	-	-	.01	.08	.10	.38**	.54**	-.37**	-.41**
3. Ανάγκη για Περαίωση (NFCL)	4.32	-	-	-	.30**	.14	.01	.19*	.13	.08
4. Ανάγκη για Νόηση (NFCO)	3.78	-	-	-	-	.22**	-.02	.11	.12	.08
5. Ενδοομαδική ταύτιση (IDENT)	3.48	-	-	-	-	-	.07	.25**	-.09	-.04
6. Πεποιθήσεις Υπεροχής (SYPR)	3.33	-	-	-	-	-	-	.47**	-.40**	-.40**
7. Απειλή από το χορτοφαγικό τρόπο ζωής (THREAT)	2.72	-	-	-	-	-	-	-	-.44**	-.50**
8. Θερμότητα (WARMTH)	4.70	-	-	-	-	-	-	-	-	.77**
9. Ικανότητα (COMPET)	4.98	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Note: * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$.

Πίνακας 2. Συσχετίσεις μεταξύ των παραγόντων RWA, SDO, NFL, NFCO, IDENT, SYPR, WARMTH, COMPET (για την ομάδα των vegans).

Μεταβλητές	<i>M</i>	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1. Δεξιόστροφος Αυταρχισμός (RWA)	4.12	-	-.05	.47**	.17	.25**	-.14	.25**	.29**
2. Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας (SDO)	2.01	-	-	-.21*	-.18	-.23*	.39**	.05	.02

3. Ανάγκη για Περαιώση (NFCL)	4.08	-	-	-	.30**	.28**	-.12	.14	.16
4. Ανάγκη για Νόηση (NFCO)	3.61	-	-	-	-	.32**	-.17	.10	.19
5. Ενδοομαδική ταύτιση (IDENT)	5.01	-	-	-	-	-	-.21*	-.24*	-.14
6. Πεποιθήσεις Υπεροχής (SUPR)	1.60	-	-	-	-	-	-	-.05	-.07
7. Θερμότητα (WARMTH)	3.75	-	-	-	-	-	-	-	.69**
8. Ικανότητα (COMPET)	4.04	-	-	-	-	-	-	-	-

Note: *p < .05, **p < .01, ***p < .001.

Πίνακας 3. Ολικές, άμεσες και έμμεσες επιδράσεις των ερευνητικών παραμέτρων στη διάσταση της Θερμότητας (Πρώτο μοντέλο για την ομάδα των κρεατοφάγων).

Μεταβλητές	Ολικές επιδράσεις	Άμεσες επιδράσεις	Έμμεσες επιδράσεις
1. Ανάγκη για Περαιώση	-.078	.000	-.078
2. Ανάγκη για Νόηση	-.043	.000	-.043
3. Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας	-.306	.000	-.306
4. Ενδοομαδική Ταύτιση	-.067	.000	-.067
5. Απειλή από το Χορτοφαγικό τρόπο ζωής	-.375	-.375	.000
6. Πεποιθήσεις Υπεροχής	-.210	-.210	.000

Πίνακας 4. Ολικές, άμεσες και έμμεσες επιδράσεις των ερευνητικών παραμέτρων στη διάσταση της Ικανότητας (Πρώτο μοντέλο για την ομάδα των κρεατοφάγων).

Μεταβλητές	Ολικές επιδράσεις	Άμεσες επιδράσεις	Έμμεσες επιδράσεις
1. Ανάγκη για Περαιώση	-.091	.000	-.091
2. Ανάγκη για Νόηση	-.050	.000	-.050
3. Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας	-.322	.000	-.322
4. Ενδοομαδική Ταύτιση	-.077	.000	-.077
5. Απειλή από το Χορτοφαγικό τρόπο ζωής	-.435	-.435	.000
6. Πεποιθήσεις Υπεροχής	-.178	-.178	.000

Πίνακας 5. Ολικές, άμεσες και έμμεσες επιδράσεις των ερευνητικών παραμέτρων στη διάσταση της Θερμότητας (Δεύτερο μοντέλο για την ομάδα των vegans).

Μεταβλητές	Ολικές επιδράσεις	Άμεσες επιδράσεις	Έμμεσες επιδράσεις
1. Ανάγκη για Περαιώση	.172	.000	.172
2. Ανάγκη για Νόηση	-.203	.000	-.203
3. Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας	.074	.000	.074
4. Δεξιόστροφος Αυταρχισμός	.601	.601	.000
5. Ενδοομαδική ταύτιση	-.352	-.352	.000

Πίνακας 6. Ολικές, άμεσες και έμμεσες επιδράσεις των ερευνητικών παραμέτρων στη διάσταση της Ικανότητας (Δεύτερο μοντέλο για την ομάδα των vegans).

Μεταβλητές	Ολικές επιδράσεις	Άμεσες επιδράσεις	Έμμεσες επιδράσεις
1. Ανάγκη για Περαίωση	.179	.000	.179
2. Ανάγκη για Νόηση	-.143	.000	-.143
3. Προσανατολισμός Κοινωνικής Κυριαρχίας	.052	.000	.052
4. Δεξιόστροφος Αυταρχισμός	.609	.609	.000
5. Ενδοομαδική Ταύτιση	-.247	-.247	.000

Παράρτημα Β

Ερωτηματολόγιο

Α. Παρακαλούμε, απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις κυκλώνοντας τον αριθμό που αντιπροσωπεύει καλύτερα την άποψή σας για τα vegan άτομα (άτομα που δεν καταναλώνουν κανένα ζωικό προϊόν και παράγωγα αυτών)

	Καθόλου						Πάρα πολύ
1. Πόσο κύρος έχουν γενικά τα vegan άτομα;	1	2	3	4	5	6	7
2. Πόσο οικονομικά πετυχημένα είναι τα vegan άτομα;	1	2	3	4	5	6	7
3. Έχουν τα vegan άτομα προνομιακή μεταχείριση που απειλεί τις υπόλοιπες ομάδες στην κοινωνία;	1	2	3	4	5	6	7
4. Κατά πόσο οι πόροι που διατίθενται στα vegan άτομα στερούν πόρους από τις υπόλοιπες κοινωνικές ομάδες;	1	2	3	4	5	6	7
5. Πόσο ικανά είναι τα vegan άτομα;	1	2	3	4	5	6	7
6. Πόσο ανεξάρτητα είναι τα vegan άτομα;	1	2	3	4	5	6	7
7. Πόσο ανταγωνιστικά είναι τα vegan άτομα;	1	2	3	4	5	6	7
8. Πόσο έξυπνα είναι τα vegan άτομα;	1	2	3	4	5	6	7
9. Πόσο ζεστοί άνθρωποι είναι τα vegan άτομα;	1	2	3	4	5	6	7
10. Πόσο φιλικά είναι τα vegan άτομα;	1	2	3	4	5	6	7
11. Πόσο ειλικρινή είναι τα vegan άτομα;	1	2	3	4	5	6	7

12. Πόσο καλές προθέσεις έχουν
τα vegan άτομα; 1 2 3 4 5 6 7

Παρακαλούμε, απαντήστε στις παρακάτω ερωτήσεις, κυκλώνοντας τον αριθμό που αντιπροσωπεύει καλύτερα τα συναισθήματά σας για τα vegan άτομα γενικά. Σε ποιο βαθμό θα λέγατε γενικά ότι νιώθετε κάθε ένα από τα παρακάτω συναισθήματα για τους vegans;

	Καθόλου						Σε πολύ μεγάλο βαθμό
1. Περιφρόνηση	1	2	3	4	5	6	7
2. Σεβασμό	1	2	3	4	5	6	7
3. Θαυμασμό	1	2	3	4	5	6	7
4. Ζήλια	1	2	3	4	5	6	7
5. Φθόνο	1	2	3	4	5	6	7
6. Οίκτο	1	2	3	4	5	6	7
7. Συμπόνοια	1	2	3	4	5	6	7
8. Απέχθεια	1	2	3	4	5	6	7

Αναφορικά με τη συμπεριφορά σας απέναντι στα vegan άτομα γενικά, σε ποιο βαθμό έχετε την τάση να κάνετε τα παρακάτω;

	Καθόλου						Πάρα πολύ
1. Να τους βοηθώ.	1	2	3	4	5	6	7
2. Να τους αποφεύγω.	1	2	3	4	5	6	7
3. Να τους προστατεύω.	1	2	3	4	5	6	7
4. Να συνεργάζομαι μαζί τους.	1	2	3	4	5	6	7
5. Να τους επιτίθεμαι.	1	2	3	4	5	6	7
6. Να συνασπίζομαι μαζί τους.	1	2	3	4	5	6	7
7. Να τους περιθωριοποιώ.	1	2	3	4	5	6	7

8. Να διαπληκτίζομαι μαζί τους.

1 2 3 4 5 6 7

Β. Τώρα, σας παρακαλούμε να δηλώσετε το βαθμό στον οποίο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις, κυκλώνοντας τον αριθμό που αντιπροσωπεύει καλύτερα την απάντησή σας, σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5	6	7

1. Δεν μου αρέσουν καταστάσεις, οι οποίες είναι αβέβαιες.	1	2	3	4	5	6	7
2. Απεχθάνομαι τις ερωτήσεις, οι οποίες μπορούν να απαντηθούν με πολλούς διαφορετικούς τρόπους.	1	2	3	4	5	6	7
3. Θεωρώ πως μια καλά οργανωμένη ζωή με συγκεκριμένα ωράρια ταιριάζει με την ιδιοσυγκρασία μου.	1	2	3	4	5	6	7
4. Νιώθω αμήχανα όταν δεν καταλαβαίνω τον λόγο για τον οποίον ένα γεγονός συνέβη στη ζωή μου.	1	2	3	4	5	6	7
5. Ενοχλούμαι όταν ένα άτομο διαφωνεί με αυτό που πιστεύουν όλοι οι υπόλοιποι σε μια ομάδα.	1	2	3	4	5	6	7
6. Δεν μου αρέσει να βρίσκομαι σε μια κατάσταση χωρίς να γνωρίζω τι με περιμένει.	1	2	3	4	5	6	7
7. Όταν παίρνω μια απόφαση, νιώθω ανακουφισμένος.	1	2	3	4	5	6	7
8. Όταν αντιμετωπίζω ένα πρόβλημα, τρελαίνομαι για να βρω μια λύση πολύ γρήγορα.	1	2	3	4	5	6	7
9. Θα με έπιανε ανυπομονησία και θα με ενοχλούσε, αν δε μπορούσα να βρω άμεσα λύση σε ένα πρόβλημα.	1	2	3	4	5	6	7
10. Δεν μου αρέσει να είμαι με άτομα τα οποία είναι ικανά να κάνουν απρόσμενες/απροσδόκητες πράξεις.	1	2	3	4	5	6	7
11. Το απεχθάνομαι όταν η δήλωση ενός ατόμου μπορεί να σημαίνει πολλά διαφορετικά πράγματα.	1	2	3	4	5	6	7
12. Πιστεύω ότι η καθιέρωση μιας συστηματικής ρουτίνας μου επιτρέπει να απολαμβάνω περισσότερο τη ζωή.	1	2	3	4	5	6	7
13. Απολαμβάνω να έχω έναν σαφή και δομημένο τρόπο ζωής.	1	2	3	4	5	6	7

14. Συνήθως δεν παίρνω υπ' όψη πολλές διαφορετικές απόψεις πριν διαμορφώσω τη δική μου άποψη.	1	2	3	4	5	6	
15. Απεχθάνομαι τις απρόβλεπτες καταστάσεις.	1	2	3	4	5	6	7

Γ. Παρακαλούμε δηλώστε κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις, κυκλώνοντας τον αριθμό που αντιπροσωπεύει καλύτερα την άποψή μας, σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5	6	7

1. Η άνοδος του βιγκανισμού απειλεί τα πολιτιστικά έθιμα μας χώρας μας.	1	2	3	4	5	6	7
2. Σημαντικές γαστρονομικές παραδόσεις, οι οποίες είναι αντιπροσωπευτικές της χώρας μας, αρχίζουν να εκλείπουν εξαιτίας της ανόδου του βιγκανισμού.	1	2	3	4	5	6	7
3. Η κατανάλωση κρέατος είναι μέρος των πολιτιστικών συνηθειών και της πολιτιστικής ταυτότητας και κάποιοι άνθρωποι θα έπρεπε αυτά να τα σέβονται.	1	2	3	4	5	6	7
4. Οι vegans θα έπρεπε να σέβονται περισσότερο τις παραδοσιακές διατροφικές μας συνήθειες, μέρος των οποίων αποτελεί η κατανάλωση κρέατος.	1	2	3	4	5	6	7
5. Σημαντικές οικογενειακές παραδόσεις και εορτασμοί διαρκώς καταστρέφονται και εξαφανίζονται εξαιτίας της παρουσίας vegans σε συγκεκριμένες οικογένειες.	1	2	3	4	5	6	7
6. Ο βιγκανισμός έχει αρνητική επίδραση στην ελληνική οικονομία.	1	2	3	4	5	6	7
7. Το κίνημα του βιγκανισμού εμπλέκεται πάρα πολύ στην τοπική αυτοδιοίκηση και την εθνική πολιτική.	1	2	3	4	5	6	7
8. Στις μέρες μας, όταν πρόκειται για τη διατροφή και τα γεύματα, οι άνθρωποι δίνουν πολλή σημασία σε αυτό που θέλει η μειονότητα των vegans.	1	2	3	4	5	6	7

Δ. Παρακαλούμε, να δηλώσετε το βαθμό στον οποίο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις, κυκλώνοντας τον αριθμό που αντιπροσωπεύει καλύτερα την απάντησή σας, σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα.

1. Θα ήταν καλό να ήταν όλες οι κοινωνικές ομάδες ίσες.	1	2	3	4	5	6	7
2. Η ισότητα μεταξύ των κοινωνικών ομάδων πρέπει να είναι ζητούμενο για όλους μας.	1	2	3	4	5	6	7
3. Πρέπει να κάνουμε ότι μπορούμε για να εξισώσουμε τις συνθήκες για όλες τις κοινωνικές ομάδες.	1	2	3	4	5	6	7
4. Θα είχαμε λιγότερα προβλήματα αν συγκεκριμένες κοινωνικές ομάδες παρέμεναν στη θέση τους.	1	2	3	4	5	6	7
5. Θα είχαμε λιγότερα προβλήματα, αν αντιμετωπίζαμε τις διαφορετικές κοινωνικές ομάδες ισότιμα.	1	2	3	4	5	6	7
6. Οι κατώτερες κοινωνικές ομάδες πρέπει να παραμείνουν σε αυτή τη θέση.	1	2	3	4	5	6	7
7. Για να πας μπροστά στη ζωή, είναι μερικές φορές απαραίτητο να χρησιμοποιήσεις και να εκμεταλλευτείς άλλες κοινωνικές ομάδες.	1	2	3	4	5	6	7
8. Μερικές φορές οι άλλες ομάδες πρέπει να παραμένουν στη θέση τους.	1	2	3	4	5	6	7

Ε. Παρακαλούμε, να δηλώσετε το βαθμό στον οποίο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις, κυκλώνοντας τον αριθμό που αντιπροσωπεύει καλύτερα την απάντησή σας, σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα

1	2	3	4	5	6	7

1. Η ζωή ενός ζώου δεν είναι ίσης αξίας με την ζωή ενός ανθρώπου.	1	2	3	4	5	6	7
2. Πρέπει να αγωνιστούμε για περισσότερη ισότητα ανάμεσα σε ανθρώπους και ζώα.	1	2	3	4	5	6	7
3. Τα ζώα είναι κατώτερα από τους ανθρώπους.	1	2	3	4	5	6	7
4. Σε έναν ιδανικό κόσμο, οι άνθρωποι και τα ζώα θα αντιμετωπίζονταν με ίσο τρόπο.	1	2	3	4	5	6	7
5. Δεν υπάρχει τίποτα περίεργο στο γεγονός ότι οι άνθρωποι εξουσιάζουν άλλα είδη του ζωικού βασιλείου.	1	2	3	4	5	6	7
6. Είναι σημαντικό να συμπεριφερόμαστε σε άλλα είδη του ζωικού βασιλείου με περισσότερη ισότητα.	1	2	3	4	5	6	7

Στ. Παρακαλούμε δηλώστε το βαθμό στον οποίο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις, κυκλώνοντας τον αριθμό που αντιπροσωπεύει καλύτερα την απάντησή σας, σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5	6	7

1. Προτιμώ σύνθετα παρά απλά προβλήματα.	1	2	3	4	5	6	7

2. Μου αρέσει να έχω την ευθύνη του χειρισμού μιας κατάστασης που απαιτεί πολλή σκέψη.	1	2	3	4	5	6	7
3. Το να σκέφτομαι δεν μου φαίνεται διασκεδαστικό.	1	2	3	4	5	6	7
4. Θα προτιμούσα να κάνω κάτι που απαιτεί λίγη σκέψη παρά κάτι που σίγουρα θα δοκιμάσει τις διανοητικές μου ικανότητες.	1	2	3	4	5	6	7
5. Προσπαθώ να αποφεύγω καταστάσεις όπου υπάρχει και η παραμικρή πιθανότητα να πρέπει να σκεφτώ για κάτι εις βάθος.	1	2	3	4	5	6	7
6. Βρίσκω ικανοποίηση στο να μελετάω πολύ και για πολλές ώρες.	1	2	3	4	5	6	7
7. Σκέφτομαι μόνο τόσο πολύ όσο χρειάζεται, δηλαδή όσο είμαι υποχρεωμένος.	1	2	3	4	5	6	7
8. Προτιμώ να σκέφτομαι για μικρά καθημερινά σχέδια παρά για μακροχρόνια.	1	2	3	4	5	6	7
9. Μου αρέσουν οι δουλειές που απαιτούν λίγη σκέψη αφού τις έχω μάθει.	1	2	3	4	5	6	7
10. Η ιδέα του να βασίζομαι στη σκέψη για να φτάσω ψηλά μου φαίνεται ελκυστική.	1	2	3	4	5	6	7
11. Πραγματικά απολαμβάνω μια δουλειά, που να χρειάζεται να βρίσκω νέες λύσεις σε προβλήματα.	1	2	3	4	5	6	7
12. Το να μαθαίνω νέους τρόπους σκέψης δεν με ενθουσιάζει πάρα πολύ.	1	2	3	4	5	6	7
13. Προτιμώ η ζωή μου να είναι γεμάτη με αινιγματικά προβλήματα που πρέπει να λύσω.	1	2	3	4	5	6	7
14. Η ιδέα του να σκέφτομαι αφηρημένα μου φαίνεται ελκυστική.	1	2	3	4	5	6	7
15. Θα προτιμούσα μια δουλειά που είναι διανοητική, δύσκολη και σημαντική παρά μια κάπως σημαντική που δεν απαιτεί πολλή σκέψη.	1	2	3	4	5	6	7
16. Νιώθω ανακούφιση παρά ικανοποίηση μετά την ολοκλήρωση μιας δουλειάς που απαιτεί πολλή διανοητική προσπάθεια.	1	2	3	4	5	6	7
17. Είναι αρκετό για εμένα το ότι «κάνει τη δουλειά» ` δεν με ενδιαφέρει το πώς ή γιατί λειτουργεί.	1	2	3	4	5	6	7
18. Συνήθως καταλήγω να σκέφτομαι για διάφορα θέματα ακόμα και όταν δεν με αφορούν προσωπικά.	1	2	3	4	5	6	7

Z. Παρακαλούμε, να δηλώσετε το βαθμό στον οποίο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με κάθε μία από τις παρακάτω προτάσεις, κυκλώνοντας τον αριθμό που αντιπροσωπεύει καλύτερα την απάντησή σας, σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5	6	7

1. Νιώθω δεσμούς με τους παμφάγους.	1	2	3	4	5	6	7
2. Χαίρομαι που είμαι παμφάγος.	1	2	3	4	5	6	7
3. Πιστεύω ότι οι παμφάγοι έχουν πολλά για να είναι περήφανοι.	1	2	3	4	5	6	7
4. Σκέφτομαι συχνά το γεγονός ότι είμαι παμφάγος.	1	2	3	4	5	6	7
5. Το γεγονός ότι είμαι παμφάγος είναι σημαντικό μέρος της ταυτότητάς μου.	1	2	3	4	5	6	7
6. Μοιάζω με το μέσο παμφάγο.	1	2	3	4	5	6	7
7. Οι παμφάγοι έχουν πολλά κοινά μεταξύ τους.	1	2	3	4	5	6	7

Η.. Παρακαλούμε, να δηλώσετε κατά πόσο συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τις παρακάτω προτάσεις, κυκλώνοντας τον αριθμό που αντιπροσωπεύει καλύτερα την απάντησή σας, σύμφωνα με την παρακάτω κλίμακα.

Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ	Μάλλον διαφωνώ	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Μάλλον συμφωνώ	Συμφωνώ	Συμφωνώ απόλυτα
1	2	3	4	5	6	7

1. Οι άνθρωποι πρέπει να αναπτύξουν τα προσωπικά τους κριτήρια σχετικά με το Καλό και το Κακό και να δίνουν λιγότερη σημασία στην Αγία Γραφή και σε άλλες παλιές και παραδοσιακές μορφές θρησκευτικής καθοδήγησης.	1	2	3	4	5	6	7
2. Αυτό που η χώρα μας πραγματικά χρειάζεται, αντί για περισσότερα «δικαιώματα για τους πολίτες», είναι μια γερή δόση νόμου και τάξης.	1	2	3	4	5	6	7
3. Οι μέρες που οι γυναίκες ήταν υποταγμένες πρέπει να ανήκουν αυστηρά στο παρελθόν. Η «θέση της γυναίκας» στην κοινωνία πρέπει να είναι εκεί που η ίδια θέλει να είναι.	1	2	3	4	5	6	7
4. Θα έρθει μια μέρα που θα αποδειχτεί ότι η απομάκρυνση από την παράδοση είναι ένα μοιραίο λάθος.	1	2	3	4	5	6	7

Οικογενειακή κατάσταση: Άγαμος/η

Έγγαμος/η ή με σύμφωνο συμβίωσης

Διαζευγμένος/η

Χήρος/α

Σας ευχαριστούμε πολύ για τη συμμετοχή σας!